D. BUNESCU

A TREIA CHEMARE

SBUCIUM PE GRANIȚA DE VEST, BIRUINȚĂ PE FRONTUL DIN RĂSĂRIT !...

...„Bravilor ofițeri și ostași din Reg. 17 Infanterie, căzuți pe câmpul de onoare, — dela Țiganea până la Dalnik, — închin aceste rânduri" !...

EDITURA AUTORULUI

LUGOJ, 1942
Tipografia Națională — Const. Danciu

DE ACELAŞ AUTOR:

"VERSURI" — editura „Pământ şi suflet Oltenesc" — Craiova.

IN COLABORARE:

„Problema Tineretului" — în colaborare cu Dl Constant. Răutu.

„Antologia învăţătorilor publicişti" în colaborare cu Dl T. Geantă.
(Acestea sunt în curs de pregătire.)

„Inmuguriri" — versuri (în manuscris).

D. BUNESCU

A TREIA CHEMARE

SBUCIUM PE GRANIȚA DE VEST, BIRUINȚĂ PE FRONTUL DIN RĂSĂRIT!...

..."Bravilor ofițeri și ostași din Reg. 17 Infanterie, căzuți pe câmpul de onoare, — dela Țiganca până la Dalnik, — închin aceste rânduri!...

EDITURA AUTORULUI

LUGOJ, 1942
Tipografia Națională — Const. Danciu

Mulțumesc cu recunoștiință D-lor:

COLONEL CONST. NICHITA

COMAND. REG.

și

DIMITRIE C. LUPEA

ȘEFUL CENZURII LOCALE,

pentru bunăvoința și precăderea cu care au cercetat prezenta lucrare, dând cuvenita... slobozenie pentru tipărire.

Cuvânt înainte

Am strâns, — în paginele ce urmează, — amintiri şi impresii din timpul lungilor concentrări, (1939—1941) cum şi fapte şi acţiuni, întreprinse de unitatea subsemnatului, în timpul campaniei din Basarabia şi Ucraina. O parte din fragmentele cuprinse în acest volum, au fost publicate deja, — ca reportagii, — în diferite ziare sau reviste, — fapt care a determinat pe unii dintre prieteni, să-mi dea curajul de a închega totul într'un volum. Dealtfel, însăşi cartea, ar fi putut fi intitulată „Reportaj de răsboiu", căci cele cuprinse aci, nu sunt decât înşiruirea cronologică, a unor acţiuni şi întâmplări pe cari scurgerea de timp, mi le-a perindat prin faţă.

Insemnările ce urmează, sunt făcute zi de zi, cu gândurile şi impresiile ce m'au stăpânit atunci, fără preocuparea de a da volumului o unitate rigidă, — în expunere, — după cum nu am silit nici simţămintele, să îmbrace diferite forme ideologice. Şi procedeul, — în situaţia prezentă, — e singurul acceptabil, întrucât în această carte, nu prezintă un subiect în totalitatea lui, ci o infinită variaţie de acţiuni şi întâmplări, — fiecare cu o particularitate şi o trăire proprie. (Iar dacă am amintit şi unele fapte de pe frontul European, am făcut-o ca să integrez masivele noastre concentrări, în sguduirile

sau prăbuşirile ce se petreceau aiurea şi nicidecum cu gândul de a scrie o... istorie a actualului conflict).

Deasemenea nu am intenţionat să reliefez anumite figuri de eroi. Numele ofiţerilor sau ostaşilor ce apar aici, au fost menţionate, — pe lângă dârzenia în luptă, — şi pentru faptul că au avut legături directe de conducere sau supunere, faţă de subsemnatul. Pe câmpul de luptă, sunt adeseori momente, când biruinţa se câştigă datorită elanului şi spiritului de sacrificiu, al întregei unităţi, care în acele clipe, formează parcă un singur corp, ca un bloc uriaş.

E foarte greu deci, ca din această masă compactă, să alegi pe ofiţerul sau ostaşul, cari ţi s'au părut mai bravi, după cum atunci când admiri un templu impunător, nu mai cauţi să afli care din cărămizi e mai rezistentă.

E posibil ca în notările de mai la vale, — dintre care multe sunt făcute în umezeala gropii individuale, — imediat după terminarea vreunui atac, — să se fi strecurat forme de expunere cari se repetă... Se poate!... Dar pe câmpul de luptă, de câte ori nu se repetă acţiuni cari seamănă aidoma unele cu altele?... Şi-apoi: însemnările sunt făcute în primul rând, pentru cei ce au trăit aceste momente sau altele asemănătoare!... Iar dacă şi alţii vor găsi satisfacţie în cele ce urmează, atunci bucuria noastră va fi deplină, şi munca depusă pentru această carte, nu se va fi irosit zadarnic.

AUTORUL.

CAP. I.

Alarma

Către mijlocul lunei Martie, al anului 1939, când vremea e atât de capricioasă în schimbările ei, — constituind tranziţia între două anotimpuri, — în centrul Europei, se produse un fapt cu perspective de mari frământări în viitor: Ocuparea Boemiei şi Moraviei de către trupele germane şi independenţa Slovaciei. Forul genevez, în care tronase odată însăşi spiritul republicei Ceho-Slovace ce se prăbuşea acum, îşi trăia şi el ultimele clipe, după ce întreaga viaţă nu dovedise a fi decât o veritabilă ficţiune. Ca din pământ, — asemenea flăcăilor năsdrăvani din poveştile noastre, cari cresc într'o lună cât alţii într'un an, răsărise o nouă şi temută putere: Germania lui Adolf Hitler, care cerea dreptate în împărţirea bunătăţilor pământului şi sinceritate în raporturile dintre popoare.

Puterile Europene, — beneficiare ale răsboiului din 1914—1918, — şi în special Anglia, — au rămas surprinse de vertiginoasa creştere în spaţiu şi întărire în potenţialul de răsboiu, a celui de-al III Reich, căci protectoratul Ceho-Slovaciei, venea după realizarea Anschlussului, după încorporarea Sudeţilor, după militarizarea Renaniei şi după o serie de măsuri, cari scoseseră Germania din timiditatea şi rezerva de până aci. Deşi nu bubuise încă tunul în Europa, totuşi, ca măsură de precauţiune, — ori poate conseqvenţi po-

liticii de slugărnicie pe care o duceam faţă de Anglia, guvernul fostului rege Carol II, a hotărât să facă mari concentrări de trupe, chemând sub drapel, — la 15 şi 22 Martie, — întreaga armată a graniţei de nord-vest a ţării.

Pentru noi, cari trăisem până aci vremea tuturor libertăţilor demagogice, cari ne frământasem şi ne măcinasem unitatea spirituală în mărunte certuri de partid, o chemare la datorie, a căzut ca o lovitură de trăsnet, peste capetele noastre buimăcite.

De douăzeci şi ceva de ani, nu trăisem o idee mai înaltă, nu ne înfiripasem un ideal mai deosebit, şi nu vorbisem de Patrie, decât cu scopul de a înşela opinia publică şi a smulge cât mai multe beneficii. Dar iată că Patria, — care nu e legată de vremelnicia partidelor politice, ne amintea că avem şi alte obligaţii de îndeplinit faţă de ea.

Ordinul de concentrare, ne-a uluit pur şi simplu, mai ales că mulţi dintre noi, încrezători în ...»faimoasele discursuri«... pacifiste dela Geneva, credeam că răsboiul nu mai e posibil, ori măcar e mult îndepărtat în timp.

Şi acum, deodată, ne dam seama, că răsboiul, nu numai că e posibil, dar că e şi foarte aproape de noi. Concentrarea, venea ca o lovitură sdravănă, menită să ne trezească din huzurul de până aci. Prin faţa gândului nostru, au şi început să defileze trupuri sfârticate de obuze şi lungi şiruri de orfani, cari cer drepturi... şi pâine!... Nu se vindecaseră încă bine ranele răsboiului trecut, şi iată deschisă perspectiva unui nou măcel. Emoţia răsboiului, cuprinse deodată întreaga populaţie.

A fost în zilele acelea, — pline de ploae şi zăpadă, — o enormă explozie de plânset şi strângere

de inimă!... Trenurile supra încărcate, erau urmărite de jelanii ca de înmormântare, iar şiroaele de lacrimi se prelingeau grăbit şi se amestecau în glodul gros al drumurilor...

Ce-a însemnat însă concentrarea din Martie 1939, numai unul care a participat efectiv la ea, poate să-şi dea seama. Nu a fost propriu zis o concentrare sau o chemare, ci mai degrabă o... »alarmă« pentru verificarea cadrelor şi stabilirea unităţilor, la cari ostaşii fuseseră repartizaţi în ultimii ani.

S'au văzut cazuri când soldaţii trebuiau să colinde prin câte 2—3 garnizoane, până să-şi găsească unitatea unde contau în ultimul timp. Mai adăogăm apoi lipsa de armament şi echipament, pentru a avea un tablou complect, de ceeace a fost... ...»alarma« de atunci.

Graba cu care s'au prezentat ostaşii la unităţi, alcătuia singura parte frumoasă şi demnă de admirat a acestei... »alarme«. Nu după multă vreme, atmosfera internaţională s'a mai înseninat, aşa încât o bună parte din cei chemaţi sub arme, au plecat în concediu. Nu pot să uit însă atmosfera greoae şi forfota din curtea regimentului, unde şi comandanţi şi conduşi, îşi pierduseră parcă mintea!... Toţi croitorii fuseseră rechiziţionaţi şi curtea regimentului era plină de clănţănitul maşinelor, cari coseau echipamente. In altă parte, se reparau bocancii şi se ungeau hamurile, iar magaziile de armătură îşi scoseseră toată »marfa« pe sub straşini.

Ce trist căuta o bună parte din acest armament!... Cu mari pete şi mâncături de rugină, parcă ar fi vrut să spună că... »a mai făcut odată războiul şi ca atare să fie lăsat în pace«...

Multora dintre ostaşi, nu li se dăduse decât o parte din echipament, încât aspectul şi ţinuta lor era

jalnică. Dacă ar fi început răsboiul în acele momente, ostaşii ar fi mers numai cu sufletul lor vrednic, care s'ar fi frânt însă repede, în fața unui armament modern, mânuit de ostaşi cu o bună pregătire technică. Nimic însă nu arăta, — deocamdată, — că prăpădul se va deslănţui tocmai la graniţele noastre. Vara trece în linişte!...

Unităţile rămân pe zona indicată, — cu efective reduse, — cari se schimbă prin concedii alternânde. Sfârşitul lunei August, aduce însă un fapt de mare răsunet şi succes diplomatic: Pactul de neagresiune dintre Germania şi Rusia.

Atmosfera devine turbure!... Miroase a... praf de puşcă. Tratativele dintre Reichul German şi Polonia, înveninează şi mai mult situaţia. Polonia, — credincioasă garanţiilor de peste Canalul Mânecii, — urma să fie prima jertfă a... Albionului. Generalissimul armatelor Poloneze, spunea: ...»In două săptămâni suntem la Berlin...«

...In dimineaţa zilei de 1 Sept. 1939, Germania declară răsboiu Poloniei, iar a 2 zi, Anglia şi Franţa declară răsboiu Germaniei. După 20 de ani de linişte, tunurile începură din nou să muşte din pământul învrăjbitei Europe. Ofensiva Germană în Polonia, se arătă din primele zile impetuoasă şi fulgerătoare. Flacările mistuitoare ale răsboiului, roteau în jurul ţării noastre...

CAP. II.

Prima chemare

Faţă de noua situaţie, România fu nevoită să facă »prima chemare« sub drapel, căci abia acum putem spune că unităţile îşi verificaseră cadrele şi primiseră şi ceva armament nou. Ostaşii, ştiau şi ei de data asta precis, cărei unităţi aparţin, iar unităţile începuseră să-şi pună la punct echipamentul şi harnaşamentul. Deşi populaţia se obişnuise oarecum cu... febra concentrărilor, totuşi şi de data asta, plânsetele nu mai conteneau, căci în adevăr, acum... »bubuia tunul«, în imediata noastră apropiere. Această primă chemare, s'a făcut în după amiaza zilei de 4 Sept. 1939, când postul nostru de emisiune — a anunţat, — pe undele eterice ale văzduhului, hotărârea ţării de a chema rezerviştii, în vederea garantării hotarelor noastre.

In zilele următoare, toţi cei ce erau vizaţi în comunicatul din 4 Sept., au plecat, dovedind încă odată, — oare pentru a câta oară ? — că Românul îşi iubeşte ţara cu un devotament biblic... »mai mult decât pe sine însuşi...«

Incă vre-o câteva zile, şi toţi cei plecaţi dela gospodăriile lor, se găseau la datorie, făcând zid de oţelire sufletească, împotriva celor ce ar fi avut nesă-

luita îndrăsneală să calce sfântul nostru patrimoniu. In satele unde ni se hotărâse cantonarea, a apărut deodată, — în zorii unei frumoase zile de toamnă, — armata Română, venită cu hotărârea de a lupta contra amatorilor de revizuire a granițelor noastre, ce fuseseră trasate cu atâta jertfă de sânge!... Sătenii, — în casele cărora cantonau ostașii, — s'au împrietenit repede cu aceștia. Aceleași dorinți, aceleași simțăminte și aceiași dragoste de țară, au fost pietrele ungiulare, ce s'au pus la temelia bunei înțelegeri și a respectului reciproc. Adesea, se auzeau seara prin cantonamente cântece comune, cari în atmosfera și 'n situația aceia, deveniseră deodată de actualitate:

...„Bărbatul meu nu este mort
„Și el se luptă cot la cot
La frontieră..."

Sau altul ostășesc pentru cadență:

...„Merg voinicii la hotară
„Să păzească scumpa țară
„Și să apere moșia
„De dușmani bată-i urgia..."

Sau însfârșit altul, în care sentimentul dragostei, — care a dat naștere atâtor cântece, — e amestecat cu nostalgia celui ce părăsea locurile copilăriei și vedea că în urma lui nu vine nimeni că să-l petreacă la plecare:

...„Mâine pela ora zece
„Hai mândră de mă petrece
„Spune și lui maică-ta
„Să mă petreacă și ea
„Că tu vezi mândruțo bine
„Că pe mine n'are cine..."

Invăţătorii, cari n'au desminţit niciodată înaltul patriotism de care sunt animaţi, s'au prezentat cu promptitudine şi devotament. In loc să deschidă şcolile din sat, — la cari funcţionau — au mers şi au deschis, la marginea ţării alte şcoli, — ale ostăşiei, — cu alţi elevi, sau cu aceiaşi elevi, pe cari îi avuseseră cu 10—15 ani în urmă, pe băncile şcoalei.

Marşurile nesfârşite, pe drumurile şi coclaurile desfundate de ploile toamnei, schimbările dese de cantonament, ne imprimau o slabă imagine, a tuturor grozăviilor şi greutăţilor aduse de răsboiu.

In două săptămâni, Polonia e lichidată, iar Smygly Ritz, — generalissimul, — în loc să ajungă la Berlin, — cum proorocise, — se trezeşte aruncat de iureşul armatelor germane, tocmai la Craiova. Către Sărbătorile Naşterii Domnului unităţile au început din nou să reţină efective reduse, trimiţind o bună parte în concediu.

Şcoala în corp

Probabil că în urma alarmei din Martie şi mai ales în urma primei chemări din 4 Sept., comandamentul armatei, verificase lipsa de ofiţeri şi subofiţeri, căci pela începutul lui Februarie 1940, un comunicat al M. St. Major anunţa: ...»toţi teteriştii art. 71, cari nu depăşesc vârsta de 33 de ani, şi cari din diferite motive, nu au urmat la timp şcoala de ofiţeri-rezervă, pot să se prezinte la corpuri, pentru a urma aceste cursuri. Prezentarea se fixează pentru 15 Februarie crt.«

Bucuria noastră, a teteriştilor, era nespusă!...

Prea fusesem mult necăjiţi în timpul lungilor concentrări de până aci, încât, când am văzut că ţara ne recunoaşte, — deşi mult prea târziu, — un drept al nostru, ne-am prezentat la corpuri în mare număr.

Acolo, aflăm că vom face un curs de pregătire ...»în corp...« de cel puţin o lună şi jumătate şi numai după aceea vom fi trimişi la şcoala de ofiţeri.

O parte din colegi, — puţini dealtfel, — când au văzut că nu suntem trimişi direct la şcoală, au renunţat de a mai urma cursul!...

Ceilalţi, am rămas neclintiţi în hotărârea noastră, înfruntând un ger aspru, cum pare că nu fusese de multă vreme. Eram pe graniţa de vest şi vântul nemilos de pustă, ne strecura, până în măduva oaselor, un ger tăios. Noroc că ofiţerii, daţi ca instructori la

noi, își închipuiau că au în față chiar elevi T. R. de 21 de ani, cari acum încep milităria, — deși majoritatea trecusem de 30 de ani, — încât făceam instrucție vorba aceea ...»la cataramă«..., de pe urma căreia ne încălzeam de ne curgeau broboane de sudoare pe față. Programul, era astfel întocmit, încât, de dimineață făceam instrucție technică, iar după masă... teorie. Nici la teorie nu ne simțeam prea fericiți, căci D-nii ofițeri-profesori, ne țineau sub teroarea notei rele, cu un veritabil catalog, în care doiurile și treiurile, făceau de gardă în jurul vreunui 8, pe care Dumnezeu știe cum îl obțineam, când norocul făcea să ne întrebe despre ...»părțile din cari se compune masca de gaze«...

Când cădea însă ponosul să spună careva dintre noi despre ...»incidentele« puștii mitraliere, sau ale mitralierei, ori să spună funcționarea aparatului... »G«, atunci era topenie: curgeau treiurile de am fi putut să ne... potcovim și la mâini cu îndoiturile lor. La instrucție, fusesem repartizat Plot. II, pe care-l comanda Locot. Camil Popescu, om cu mult tact și... rușinos ca o fată mare. Adeseori, el ne lasă, — chiar în orele de instrucție, — să învățăm câte un cântec.

Căpitanul Popescu, comandantul companiei de elevi T. R., ne surprinde odată cântând, pe când Plot. I comandat de Locot. Moldoveanu, mătura pământul cu burta. Supărat, căpitanul plesnește odată cu nelipsita-i cravașă în cisme, amintește pare-mi-se ceva de... biserică și strigă la Locot. Moldoveanu: ...»Ia să iei bă și pe ăștia să execute și ei programul de instrucție, că Popescu ăsta vrea să-i facă... paracliseri«.... Toți purtam multă frică, ori decâte ori venea în inspecție Căpitanul Popescu!... Sever, totdeauna încruntat și gata veșnic să strige cu un glas ce te cutremura.

Intr'o oră de teorie, vine din nou în inspecţie. Işi roteşte odată privirea peste feţele noastre împietrite şi... trăgându-şi mănuşile întreabă: ...»Să văd dacă aţi prins voi chestiunile... practice. Ia să spună de exemplu cineva, cum trage mitraliera când seceră în direcţie şi cum trage când seceră în adâncime«...

Toţi încreţim frunţile, încercând să ne amintim ceva. ...»Spune tu, ăla care te uiţi pe sub sprâncene«... şi se uită ţintă la mine. Mă scol automat şi încep să băigui ceva ...»Să trăiţi Domnule Căpitan mitraliera... (până aci merse bine)... mitraliera în direcţie... are deplasare... snopul ei în adâncime are... ...»Nu aşa bă«... mi-o retează căpitanul, — «arată-mi mişcarea pe care o face mitralierea când trage în direcţie şi când trage în adâncime«.

Răsuflând uşurat, întinsei palma dreaptă înainte, o mişcai pe-o orizontală închipuită, — pentru a arăta cum se mişcă în direcţie, — apoi o mişcai pe o verticală, — pentru a arăta mişcarea în adâncime, — reuşind ca prin mişcările dreptei mele, să fac un fel de bine-cuvântare, ceeace făcu pe mulţi colegi să înăbuşe un râs sgomotos, ce era gata să isbucnească.

Eu, eram însă satisfăcut, căci căpitanul îmi spusese: ...»Bine băiete, stai jos«... Se întoarce apoi către Locot. instructor şi-i spune: ...»Uite, să stăruiţi asupra chestiunilor ăstea, practice«..., după care îşi ia mănuşile şi pleacă, spre marea bucurie a noastră. Colegii, se grămădesc pe mine şi mă... felicită că... binecuvântai... teoria şi-i pusei cruce. Noroc că Dl căpitan, venea rar pela noi, aşa încât ziua de 28 Martie, hotărâtă pentru închiderea cursurilor, veni repede!... Intocmirăm la repezeală dosarul cu actele şi lucrările necesare, însă tot acum auzirăm şi vestea tristă că... pen-

tru şcoala militară, fuseserăm împărţiţi în trei serii, — încât unora dintre noi, abia în August ne venea rândul.

Colegii mai tineri, — cei ce fuseseră propuşi seria I, — pleacă la şcoala Ploieşti, iar ceilalţi, suntem, deocamdată, desconcentraţi. Pentru sfârşitul cursurilor, fusese plănuită o serbare, care nu s'a ţinut însă. Pentru aceasta, subsemnatul întocmisem următoarea cronică rimată:

Doamnelor şi domnilor...
...Aşa 'ncepe orice fraier,
Care vrea ca să-şi dea aer,
Că are sub scăfârlie
Şi materie cenuşie;
Eu, dac' o 'ncepui aşa,
Să nu vă gândiţi cumva...
Că trag foc pe turta mea;
Căci doar ştiţi, e evident,
Eu nu-s fraier, ci... sergent.
Insă am de astă dată,
O 'nsărcinare ingrată:
Să fac cronica rimată.
Lucrul nu-i tocmai uşor,
Căci viersul bătu-l-ar vina...
Nu-l poţi lua cum iei cadenţa,
Numai sărind pe-un picior.
Şi 'ncă se mai cere-apoi,
Cronicii să fie bună...
Să puni totul cu măsură,
Căci mâncarea nesărată-i...
...Ca fata nepieptenată;
Iar de puni prea multă sare,
Strigă toţi în gura mare...
Nici muştar să nu puni mult,
Că muştaru-i nărăvaş
Şi se 'ntâmplă ca să sară,
Pe la unii drept la nas.
Eu... nu-i vorbă m'am trudit
Să fac lucru potrivit.
Şi-acum fiindc'-aşa-i corect,
Să revenim la subiect:
E vorba de teteriştii...
Aspiranţi precum se ştie,
La o tresă aurie.
Iar camarazii... »aţişti«,
Ce-s niţel mai lungi de mână
Tresă albă vor să pună.
Insă vezi, o tresă vere,
N'o poţi pune ca pe-o floare
Pân'-s'o vezi pe epolet,
Curge frate multă apă
Şi pe Criş... şi pe Siret.
Intâi trebuie să 'nveţi,
In şcoala de... »cadeţi«.
Să 'nveţi cum se fac culcări,
In atac şi'n apărări
Să te-arunci cu burta tare
C'-aşa-s regulamentare.
Şi... să-ţi intre odată'n minte,
C' oridecâte ori te culci
Musai... faci un pas 'nainte;
Nu te culci aşa pe loc,
Indoindu-ţi trupu'n două
Parc'-ai vrea să cloceşti ouă.
Căci vrea domn locotenent,
Să te culci cu sentiment.
Când se fac imlădieri,
Fugi elev din răsputeri
Căci dacă nu faci aşa...
Deloc îţi auzi porecla:
Că eşti... »gloabă de saca«

Şi să'nveţi apoi creştine,
Ca să mânui puşca bine.
Când o iei în prezentare,
Să n'o apuci de cătare;
Iar pe umăr din onor,
Să n'o puni ca pe-un stobor.
La instrucţie elev
Trebuie să fugi pân'-mori
Ca s'o iei în trăgători...
Căci vezi, pe câmpul de luptă,
Nu se fuge lateral
Că doar nu dansezi la bal.
Şi când este să-ţi auzi,
Vre un »bravo« cu bucurie,
Numai iată ni-se spune:
...»Parc'-aţi fi din miliţie«.
Dar nu-i vorbă, cred că ştiţi,
Faptul este prea notoriu...
Că fugim 50 de paşi,
Şi tuşim ca'n sanatoriu.
Dacă-ţi place-ofiţerie,
Nu da des prin... infirmerie
Căci domn doctor dă chimie,
Aspirine, sare-amară
Te trimite dacă vrei...
Pân'-la gară cu căruţa,
Dar galoane dela doctor
Nu mai luaşi pună-i săicuţa.
Trebuie să faci apoi,
După masă teorie
Să şti ce-i aceea pantă,
Ce-i găvanul şi ce-i creastă...
...Traectorie razantă.
Cum se'nseamn'un bot de deal
Ori un pinten ca de cal.
Ce-i acela punct ochit,
Punct căzut şi punct... turtit
Despre... spaţiuri defilate,
Altele că-s protejate...
Despre linii prelungite
Şi unghiuri închipuite,
De obuze fumigene
Şi gaze lacrimogene,
Să şti să citeşti o hartă...
...Şi ca să nu uiţi vreodată
Mamelonul ce form'-are,
Te gândeşti numai decât,
La ţâţa de iată mare...
Şi să'nveţi la armamente,
O mie de incidente:
Ba că arcul e prea'ntins
Şi iată un tub s'a prins
Ba că arcul e prea moale
Şi se prinde-un tub în foale
Şi sa vezi acuşi, acuşi...
Cum se prinde şi-un cartuşi.
Să înveţi apoi de zor...
...Cauzele cauzelor:
Să vezi nene deformare,
Ori că-i o rea prezentare...
Sau mai şti Doamne fereşte
Poate este-o ancrasare!...
Rezistenţele pasive,
Astea sunt tare parşive...
Căci în orice incident,
Se vâră ca şi mărarul,
De-ţi mănânci cu ele-amarul.
La instrucţia de luptă,
Trebuie orientare...
Cu... Bezardul, cu vizare,
Cu unghiuri azimutale;
Uite cum se'nvârte acul,
Şi n'arată nici pe dracul
Uite-l cum se supra pune,
Şi nimica nu se spune...
Ba acu nu-i la indice,
Ba că nu te uiţi pe-aice
Ori suceşti busola toată,
Sau suceşti numai de hartă
Ei tot nu e orientată...
De-ţi vine să crăpi nu alta.
Şi 'ncă multe şi de toate

Le 'nveţi pe nerăsuflate
Căci teoria-i cu toane,
Fiindcă uite-ţi vine-acuma
Şi cu nişte telefoane...
Carea-ar fi Timişorene
Şi 'ncă mai inveţi aci,
Despre nişte porumbei...
Sau cum fug nişte căţei
De nu poţi ţine cu ei.
Mă rog îţi faci capul calendar,
Şi tot mai rămân pe-afar.

* * *

Şi acum, ca încheere,
Facem câte-o prezentare...
Incepând cu... cel mai mare
...Murar Petru se numeşte,
Insă alţii buni de glume,
Care lucru nu-şi găsesc
Ii mai zic şi... tanc rusesc.
Iară alţii... mi-e ruşine să vă
|spun...
Zic ceva despre... săpun.
Uite-l şi pe Boulescu
Ăla 'nalt ca o prăjină
Şi cu ciocul de găină;
Bogdănescu-i fără teamă,
Cu capela pe-o sprânceană.
La şcoală însă este
Totdeauna întârziat
Pentrucă... ne spune el...
C'a avut de... studiat (?...)
Şi de-atunci ne-anunţă'ntruna
(Făcând chiar nişte fasoane)
Că el a descoperit...
...Gaura la macaroane;
Ori... nu este-adevărat,
Pentru că noi ştim cu toţii
C'-această descoperire
A făcut-o Dl Conţ...
Care spune despre gaze
O mie şi una de faze
Şi tae mereu la cue...
Fiindcă spune şi ce nu e,
Iară Laicov Augustin,
E darnic cu tata Noe
Şi-l cinsteşte-adesea'n voe,
C'-a pus rodul vinului...
La uşa creştinului.
Este unul care crede fără drept
Că el e cel mai deştept.
Şi-i dă tot mereu cu gura,
Că-i student pela Brăila
Mai avem şi pe Matache,
Care-i ceva pela gară
Doi ridică şi el cară;
Iară cronicarul de azi
Care-a luat pe mulţi în dinţi
E... juvet din Mehedinţi.

* * *

După lichidarea Poloniei, frontul se menţine în apus, unde vreme de aproape 7 luni, se duce răsboiu de poziţie în ...»ţara nimănui«, cu intinse recunoaşteri aviatice, până departe în spatele poziţiilor inamice. Vremea aceasta, de relativă acalmie, dar de intensă pregătire a adversarilor, permisese comandamentului nostru, să acorde din nou concedii din ce în ce mai mari. Iarna anului 1940, adusese un fapt nou pe frontul

European: Capitularea Danemarcei şi cucerirea Norvegiei de către trupele germane.

Faimoasa şi ...»invincibila« flotă a Angliei, nu putuse stăvili debarcarea armatei germane în fiordurile Norvegiei. In nord, vrednicul popor finlandez, se împotrivise, vreme de aproape 4 luni, — cu un curaj de epopee, — monstrului bolşevic. La începutul lui Maiu 1940, ofensiva germană se deslănţueşte furtunoasă în vest. Din primele zile, rezistenţa Anglo-Franco-Olando-Belgiană, este sdrobită pur şi simplu. După 5 zile, Olanda capitulează. După alte 7, cade şi Belgia. Anglia se pregăteşte pentru... »glorioasa retragere dela Dunqkerque«, rămânând pe teatrul de luptă numai Franţa, care fusese aruncată într'un răsboiu fără sens, şi pentru care nu se pregătise. Incă vreo câteva zile şi... Parisul era ameninţat. In faţa acestui uragan de oţel şi foc, deslănţuit în vest, România face din nou concentrări masive.

CAP. III.

A doua chemare

Către sfârşitul zilei de 22 Maiu 1940, mă găseam pe şoseaua comunală, în aşteptarea auto-buzului ce venea dela T. Severin. Seara era liniştită şi plină de farmec!... Lunca, ce intră ca un limb ce se prelungeşte până în adâncul comunei Isverna, era împodobită cu minunate flori albe şi roşietice, cari făceau adevărate peisagii picturale în mijlocul întinsului câmp, plin de verdeaţă. Salcâmii, încărcaţi de floare, îmbălsămau aerul cu un parfum îmbietor. In vâlceaua dela poalele cornetului, cânta cucul cu atâta pasiune, de parcă şi-ar fi luat adio dela lumea aceasta.

Pădurea din jur, fura cântul plin de rezonanţă al cucului şi-l multiplica in zeci de ecouri, cari se isbeau de peretele înalt al muntelui şi se întorceau iarăşi, — mai duioase, — în mijlocul codrului cu umbră şi răcoare. Toate acestea, îmi purtau mintea spre zări pline de pace şi lumină, îndepărtându-mi pentru un moment gândul, dela tot ceeace se petrecea în uriaşa campanie din Vest.

Sosirea autobuzului, m'a surprins hoinărind pe marginea şoselei, cu gândul înfundat tocmai departe, — în negura copilăriei mele, prin care mă preumblam ca într'un sanctuar sfânt. Deaceea, vorbele pe cari

mi le-a spus șofeurul, în oprirea de o clipă a mașinei, m'au uluit !... Ce-a zis ?... Ce vrea să spună cu asta: ...»Mâine plecăm toți... Se comunică la radio...« Când desluși înțelesul celor ce auzisem, simți deodată atmosfera severă a cazărmii și forfota ce precedează repartizarea fiecăruia la compania respectivă. Incă o zi — necesară strângerii bagajului, — și îmi luam din nou drumul către regiment, cu aceeași mașină, care-mi adusese... vestea cea nouă.

Ajuns la regiment, observai dela început, că o grabă vădită se manifesta în totul: în echipare, repartizare, etc. Se vedea că e necesar să fim cât mai curând pe zonă. In 3—4 zile, toți cei prezentați, eram gata pentru îmbarcare. După un obiceiu ostășesc, îmbarcările se fac în cântecul muzicii, ale cărei acorduri de marș și biruință, se amestecă cu plânsetul soțiilor, mamelor și copiilor, ce-și luau rămas bun dela cei scumpi lor. Lucrul ce impresionează mai mult intr'o îmbarcare, e... plânsul femeilor și... țipătul mașinei de tren.

Totdeauna, acest țipăt, mi s'a părut o rea cobe și o prevestire de jale și pustiu, iar înălțimea sunetului strident, mi se înfigea ca un cuiu, în minte și'n inimă. Insfârșit, după vreo două ore de agitații pe rampa de îmbarcare, plecăm !...

Batistele fluturau frenetic, chiotele isbucneau deodată din sute de piepturi, iar înapoi, femeile, în spasmuri de plâns, agitau mâinele în aer, de parcă ar fi vrut ca — în suprema desnădejde, — să cuprindă întregul tren și să-l țintuiască locului !... O frântură de cântec, ce-mi rămăsese în minte încă din primii ani ai copilăriei, (din vremea celuilalt măcel: 1914—1918) îmi venea mereu pe buze:

...„Foaie verde trei granate,
„Trenule n'ai avea parte...
„De şuruburile toate,
„Nici de şina de sub roate...
„Mi-ai dus pe neica departe,
„In neagra străinătate!..."

După o zi şi o noapte de mers, cu mari opriri şi întârzieri pe linii uitate, ajungem la locul de debarcare. Mai mergem apoi o bună bucată pe jos, până să ajungem la regiment, care, — cu efective reduse, — se găsea pe zonă încă de multă vreme. Aci începem iarăşi viaţa de ostaş, cu programe de instrucţie, cu alarme de exerciţii, cu adunări, cu lucrări de tranşee şi şanţuri anticar, însfârşit, cu toate necazurile şi bucuriile vieţii de pe zonă.

In sărbători, ostaşii participau la jocurile şi petrecerile sătenilor, unde mulţi făceau anumite ...»boroboaţe« iar a 2 zi, işi luau drumul către... »închisoarea centrală« a Batalionului. Era luna Iunie, — deci în toiul muncilor agricole, — şi mulţi ostaşi erau trişti şi îngrijoraţi, gândindu-se poate la mersul gospodăriei lor, văduvită de... stăpân. Comandantul regimentului, — Colonelul Utză, — luă atunci iniţiativa să se organizeze şezători pe batalioane, mai ales că o parte din colegii cu cari făcusem şcoala în corp, se înapoiaseră dela Ploeşti, urmând să plece cei propuşi pentru seria II.

In batalionul respectiv, tocmai compania subsemnatului organiză prima şezătoare, în com. Şilindia-Arad, la 17 Iunie 1940. Această primă şezătoare, a avut un succes deosebit, fiind apreciată mult şi de publicul care participase în mare număr, Către sfârşitul programului, am cetit următoarea ...»Cronică rimată«,

care a destins mult nervii ostaşilor şi le-a procurat momente de bucurie şi... uitare.

Foae verde arpacaşi
Sunt pe-aicea mulţi ostaşi...
Veniţi de vreo cinspe zile
După ...»stele« şi »ştampile«.
Sunt mulţi cari au doar o stea,
Şi-au mare necaz cu ea;
Căci se vâră Doamne-bate...
In orice comunicate.
D'aia vezi Mehedinţeanul,
Iese afar' — în prispa căşii...
Şi când toba sună 'n colţ,
El înjură ...»steaua« măsii.
Alţii au vreo două stele
(De-unde-au mai ieşit
(şi-acele)?...
N'aşi avea parte de ele
Căci şi ăstea au o toană:
Deloc te ...»ţâpă« pe »zoană«.
Alţii... vezi mai cu noroc,
Strâng stelele la un loc
Căci au 3 sau 4 stele,
Şi habar nu au cu ele!...
Că uite... de-un an şi-o vară
Pe ei nu-i prea... »deranjară«
Să vezi apoi la ştampile...
Astea-ţi scurtează din zile
A. T. 1., A. T. E.,
Uite că al meu nu e
En. Es. 1., En. Er. 7.,
Să vedem şi mai departe...
B. S. 1., B. S. R-ău
Uite că B. S. şi-al meu
B. S. 5., şi B. S. 7.,
Heei bătu-le-ar Dumnezeu,
D'apoi lungi comunicate.
Ş'am plecat cu mare grabă,
Să venim deloc la treabă
Sosirăm cu multă larmă,
Undeva... într'o cazarmă
Nici acolo nu-i de stat,
Că majurii strigă 'ntr' una
Să trecem la echipat.
Şi-am luat după reglement,
Intregul echipament.
Când ieşim colo pe sală,
Vedem că nu-i... potriveală:
La unu-i vestonu-i lung...
Ori pantalonii n'ajung;
Ori centura e prea mare,
Ori boneta'l strânge tare.
Răniţi-i lipsesc curele,
Pantalonii n'au... bretele
Ori mantaua e prea lungă,
Ori ismenele n'au dungă.
Unul vrea neapărat
Să ia trei perechi de-obele
Altul cere o cravată
Din alea cu ...»picăţele«...
Uite unul a rămas...
...De lemn cu turecii'n mână,
Căci nu ştie cum să-i pună:
Cu catarama 'nainte,
Sau cu ea mai la o parte
Ori cu ea între picioare,
Sau s'o mute către spate.
Camaradul meu... Cochină,
S'aproprie 'ncet de mine...
Şi îmi spune la ureche
Că turecii sunt... manşete,
Şi se pun colea la mână,
Ca să mânui puşca bine.
Insă eu n'am vrut să cred,
Dela el aşa prostii.
Şi... cum sunt niţel deştept,
Incepui a mă gândi:
Dă-i frământă creeru'ntr'una,

Până ce'n chinuri amare
Din încurcătură scap...
Şi strigai în gura mare,
Că turecii sunt făcuţi
Ca să-i purtăm toţi pe cap!?...
Vin şi alţii mai apoi,
Cum că îi... strâng rău
[bocancii,
Pe majuru nost' Mitică
Il apucă 'ndată dracii,
Şi'n moment de supărare...
Strig'-odată un »eehh«
[cam tare,
Că uite... ostaşii-acuşa...
Li se pare strâmtă uşa.
A doua zi ne-adunară,
Şi ne duseră la gară;
Urla frate o maşină
De credeai că e nebună.
Cânta muzica cu foc
Domn maior nu-şi găsea loc
Ne-a dus trenu-o zi şi-o
[noapte
Către graniţă... departe
Că maşina,
Bat-o vina,
Ori bea apă să se 'nece
Ori că îşi uita să plece.
Noaptea facem debarcare,
Dimineaţa pe răcoare...
O mai luăm şi pe picioare.
Şi ajungem... bravi oşteni
In comuna... cum îi zice...
Pe-acolo către... Buteni.
Aci, sunt femei frumoase,
Iar alarme nu-s prea dese...
Insă cum să-i dai de rost,
Că avem un şef de post...
Care... cum a înserat,
O şi ia hai hui prin sat
Te prinde că... bei rachie
Şi te bagă'n... »puşcărie«.
Ori să pleci aşa pe stradă,
Fără de nici un temeiu
Deloc zice Domn maior:
...»Ia uite ...»mârlanu« dracu
»A plecat... după femei
»Că ostaşul... ce gândeşti,
»Dacă nu îl oboseşti,
»Se apucă de prostii
»Scrie viersuri fără rime,
»Ori că scrie... anonime.
»Ş'apoi zice că-i »diştept«,
»Şi ştie să tragă chiulul
»Că bea pe nerăsuflate,
»Iaga« plină de rachie
»Că feciorul ăsta... Ghiţă
»Papuc dela Mehedinţi
»Mai fură şi vreo găină,
»Că vezi, el nu vrea să ştie
»Că'n armată-i disciplină«.
Ba, răspund Mehedinţenii,
Noi cunoaştem disciplină
Şi dovadă c'o iubim,
Noi o punem şi-o mâncăm
Tot cu ciorbă de găină.
Foae verde de măcrişi,
Altfel merge bine-aici...
Dar prea des ne vine svonul,
Cum că... uite iar s'adună
Pe sub pomi batalionul.
Foaie verde 3 zambile,
După vreo 4—5 zile
Plecarăm de prin Buteni,
Şi iată-ne poposiţi...
Pela fraţii... Şilindleni.
Foaie verde de dudău
Nici aicea nu e rău;
Dar aş vrea ca să plecăm
Când vom termina »lucrarea«
Că alarmele acestea,
Pe-aicea precum se vede...,

Sunt mai dese ca mâncarea,
De ne tae răsuflarea.
Scoate-afar mitraliere
Ei mănâncele amaru...
...»Uite boule nu vezi,
»Că nu-i bine pus samaru« ?...
Las acum aşa cum e,
Că punem prelata'n jur
Şi nu vede Domn maior.
...»Ia cutia cu muniţii
»Tu ia geanta cu-aparate
»Iară tu măi Nae Pătru
»Ia luneta... Golometru«.
(Alţii zic că-i... Balometru).
Bat-o vina ei s'o bată,
De lunetă încurcată
Căci cu ea ca să lucrezi,
Trebuie întâiu... »reglată«.
Avem pe Domn Durain,
Care-i ofiţer »fain«
Ne spune despre tambure...
De derivele nebune,
Care dintr'o 'nvârtitură
Te lovesc chiar peste gură !...
Şi fug sutele de mii,
Ca'n poveştile cu smei
Uite cum ocheşti cu ea,
Cum învârţi şi cum suceşti
Şi de fel n'o nimereşti.
Uite unghiul de teren,
Uite şi pe... dracu ghem...
Invârte spre... pozitiv
...»Domnu sublocotenent...
»Al meu iese negativ«.
Sus sectorul, suce discul
Vizează acum prin ţeavă...
Ei... nu iese nici o treabă.
Inchide acum capacul,
Ia te uită prin lunetă
Nu s'arat'-un unghiu de tir ?...
»Nu s'arată nici pe dracu«...
Ei... dar s'o lăsăm măi frate
Că ne bate ploaia'n spate,
Ş'apoi cică pe desearăa...
Avem o temă de noapte.
Mâine'n răsărit de soare,
Mergem iarăşi la lucrare...
Căci vedeţi... de vreo 2 ani...
Noi lucrăm pentru duşmani
Le facem căşi betonate
Şi şanţuri adânci şi late
S'aibă unde odihni,
Pela noi când vor veni !...

Zilele se scurg apoi între un program de instrucţie, o temă de luptă şi lucrări de organizarea terenului. Ne apropiem astfel de sfârşitul lunei Iunie. In noaptea Sfântului Petru şi Pavel, mare alarmă în unităţi. Se fac împachetările cancelariilor, se încarcă muniţia pe benzi, şi se pun patrule duble pela toate intrările şi ieşirile din comune. Ce însemnează asta ?... Ne-au atacat ...»vecinii« noştri dela apus, ori s'a întâmplat altceva ?... — ne întrebam noi. Zorii zilei, ne-au găsit pe poziţie, în sectorul indicat unităţii noastre.

Abia ziua aflăm de ultimatum-ul dat de colosul

bolşevic, în chestiunea Basarabiei. Discuţiile se aprind imediat şi o mulţime de păreri se elaborează. Majoritatea ţinteau însă către acelaş final : ...»Nu vom ceda presiunei Moscovite«... Prea ne intrase în sânge formula ...»Nici o brazdă«, ca să mai putem crede într'o capitulare. Incă o zi, şi aflăm toată tragedia neamului nostru, care fusese deposedat de Basarabia şi nordul Bucovinei, atât de scumpe nouă, căci acolo stă mărturie, un trecut de glorie şi demnitate Românească. Abia acum vedeam cât de singuri suntem în concertul alianţelor Europene şi ne dam totodată seama de ceeace însemnează ...»garanţiile Angliei«.

Toate greşalele comise rând pe rând în politica externă, se răsfrângeau acum dureros în... trupul ţării sfârticate. Şi ofiţerii şi ostaşii, erau mai posomorâţi şi mai îngrijoraţi de soarta ţării!... Oare, ce ne pregătea viitorul?... Era prima dată în istorie, când armata noastră se retrăgea cu umilinţă şi ruşine, din calea unui vrăşmaş, împotriva căruia nu deschisese încă focul. Istoria ţării noastre n'a cunoscut, — în tot cursul veacurilor, — capitulări şi compromisuri. Românul ştie să moară, sau să învingă, dar nu să se retragă nevolnic. Cedarea Basarabiei şi nordului Bucovinei, începu să se simtă ca o povară peste tot restul ţării. Refugiaţii, ajungeau până în cele mai depărtate colţuri ale pământului Românesc.

Zilele se scurgeau una după alta, fără veselia de altă dată şi fără destinderea şezătorilor ostăşeşti. Abia începute, îşi întrerupseseră şi ele firul. In schimb, pregătirea ostăşească propriu zis, era din ce în ce mai intensificată şi amplificată. Colonelul I. Utză, adusese un reviriment de muncă şi conştiinciozitate, care se simţea în întreaga unitate. In zori de ziuă, când trupa se pregătea pentru ceaiu, Colonelul era

deja pe teren, supraveghind felul cum subalternii înţeleg să-şi îndeplinească datoria. Se dovedea astfel că e cel dintâiu şi cel mai destoinic ...»soldat« al regimentului. Când timpul ne permitea, ne strângeam, — ofiţeri şi elevi T. R., — la casa preotului, pentru a asculta la radio ştiri de pe întregul front diplomatic.

Anumite posturi streine, nu făceau altceva decât să ne învenineze şi mai mult sufletele, sâcâindu-ne şi torturându-ne cu întrebarea: »Unde-s amicii României?« Ş'apoi afirmaţiile mândre şi insolente: ...»România abia e la începutul descompunerii«... »Vor urma şi alte cedări...«, etc., desigur că numai plăcere nu puteau să ne producă. Astfel trecu şi luna Iulie. Campania din Vest se terminase, prin capitularea Franţei. In ultimele zile ale lunei Iulie, ne pregătim de plecare la şcoala de ofiţeri rezervă Ploeşti, — noi, — contigentele mai vechi, cari fusesem repartizaţi pentru seria III-a.

La şcoală la Ploeşti

După treceri prin laboratorii, unde ne făcusem analiza sputei şi radiografia plămânilor, — pe cari ni le cerea şcoala, — ajungem însfârşit la Ploeşti. Mai dăduserăm pe acolo cu 8—10 ani în urmă, când ne prezentaserăm la şcoală ca activi, dar fuseserăm respinşi ...»din lipsă de locuri«. De data asta, am fost admişi aproape toţi. Puţini s'au înapoiat la unităţi. N'au fost respinşi decât cei cu plămânii prăbuşiţi, sau cei cu... varicele cât nucile pe picioare. Aci, începem instrucţia, care dela început se arătă neînduràtoare. Trebuia să fim sprinteni, tot ca la 21 de ani, deşi unii dintre noi, eram mai în vârstă decât ofiţerii instructori. Marşuri de rezistenţă, defilări, teme de zi şi de noapte, toate acestea, reuşeau să ne scoată multe năduşeli prin bluze. Plecam din curtea şcolii cu cântec, mergeam în cântec şi ne înapoiam iarăşi cântând. Comandanţii doreau poate să ne refacă moralul, care se sdruncinase mult în urma cedării Basarabiei, deşi nu peste multă vreme, împrejurările au adus şi alte necazuri pe capul bietei noastre ţări, atât de mult încercate în cursul anului 1940. (Gândindu-ne la atâtea dureri la cari am fost expuşi în acest an, ne vine să credem că fabulistul nostru Gr. Alexandrescu, scriind despre anul ...»1840«, a greşit proorocirea cu... 100 de ani). Câte oase de eroi martiri şi

cântăreţi ai sentimentului naţional, nu se vor fi răsucit în mormintele lor, odată cu loviturile ce primeam.

Incepusem chiar să ne desgustăm în tot ceeace lucram. Mereu ne întrebam: ...»Ce rost mai au cursurile noastre?... Pentru ce să ne mai pregătim?...« Ofiţerii însă ne încurajau, spunându-ne că neamul nostru a trecut prin situaţii mult mai grele în trecut şi tot a biruit.

De aci înainte, plecam şi veneam dela instrucţie tăcuţi, dar cu hotărârea nestrămutată de a ne pregăti cât mai bine pentru viitor. Vedeam acum, că cele ascultate la posturile streine de radio, — cu două luni în urmă, — se realizau aidoma. Apucasem pe calea prăbuşirii totale. Mulţi, vorbind despre ţara noastră, aminteau istoricele cuvinte: ...»Finis Poloniae«... In ţară e nelinişte!... Guvernul nu mai poate fi stăpân pe situaţie. Refugiaţi din toate părţile, se îngrămădesc într'un cortegiu dureros prin gări. In Bucureşti, încep agitaţiile!...

Palatul regal, e ţinta către care se îndreaptă nemulţumirile. Fostul rege Carol II, reuşise să dărâme întregul patrimoniu, lăsat de înaintaşii lui bravi. In această situaţie, el cheamă în fruntea treburilor statului pe Generalul I. Antonescu, proscrisul şi hulitul de până aci. Generalul, ia conducerea, i se dau puteri absolute, dar agitaţiile nu contenesc, astfel încât Conducătorul, fu nevoit să ceară abdicarea fostului rege Carol II, ceeace se şi întâmplă, în dimineaţa zilei de 6 Sept. 1940.

Acum, ochii întregei ţări se îndreptau plini de nădejde către Generalul Antonescu şi către noua formaţie guvernamentală, dela care se aştepta totul: refacerea morală a ţării şi aşezarea monarchiei la loc de cinste. Cum şi-a îndeplinit Conducătorul Statului,

— azi mareşalul Antonescu, — obligaţiile faţă de ţară, ne-o spun faptele şi răsunătoarele biruinţe din ultima vreme.

Istoria, care e severă şi nepărtinitoare în judecata ei, va consacra un capitol special, realizărilor dela 6 Septemvrie încoace.

Dar nu aceasta e ţinta noastră acum. Am amintit acest fapt, numai fiindcă s'a găsit prins şi legat în calea expunerii noastre. După schimbarea din 6 Septemvrie, un reviriment de încredere fâlfâie peste întreaga ţară. Cântecele iau din nou locul îngrijorării de până aci. Insăşi noi, elevii şcoalei militare, ne simţim mai mândri şi mai siguri pe biruinţa de mâine. Acum ne dăm seama că pregătirea noastră nu mai e zadarnică. Deaceea nici nu cârtim când comandamentul superior, — în urma unei vizite făcute la şcoală, — ne prelungeşte cursul, pentru a spori la maximum, pregătirea noastră. Nu peste multă vreme, şcoala Ploeşti primi în instalaţiile ei şi şcoala de subofiţeri, care din Botoşani, peregrinase încă printr'un alt oraş, până a ajunge aci. Se simţea astfel înghesuirea, — pentru a face loc refugiaţilor, chiar în şcoala noastră.

Salele în care făceam cursuri, — o oră după masă, — ne fură luate ca dormitoare, pentru elevii subofiţeri. Rămânea deci ca toată bruma de repaos ce mai aveam, s'o folosim pe ...»sector«, la curăţitul frunzelor, smulsul ierbei de pe alee, udatul florilor, etc. Cât ne-am mai necăjit cu sectorul acesta, numai Dumnezeu ştie. Zilele se scurg însă repede, una după alta şi omul uită necazurile trecute, pentru a face loc în amintire numai zilelor frumoase şi liniştite.

La 20 Oct., intrăm în examenul pentru absolvirea cursului. O lucrare scrisă, o alta practică pe teren, examinarea orală şi iată că se termină şi acest curs.

De încheere, a fost organizată o serbare de către noi, elevii T. R. Pentru această serbare, subsemnatul întocmisem următoarea Cronică rimată, pe care n'am cetit-o însă.

O dau aci, pentru a reaminti colegilor clipele petrecute împreună, iar pentru ceilalţi cetitori, o dau ca o informaţie, brodată pe fond hazliu.

Foae verde meri Domneşti,
Bine-i doamne la Ploeşti...
La şcoala de-ofiţeri,
Că faci sute de-adunări,
Şi mii de alinieri...
Cu distanţe, intervale,
De-alea regulamentare,
Căci nu poţi nici un moment
Să te mişti făr' reglement;
Te aduni când ieşi din casă,
Te aduni când mergi la masă,
La lectură adunări...
La instrucţie culcări,
Mestecat cu defilări.
...»la distanţa, 'ntinde pasul,
»Mă tu ăla ce strâmbi [nasul...?...
»Nu 'nţelegi că noi într'una,
»Ne pregătim de resbel
»Ori şi tu eşti un tembel« ?...
Să vezi drumuri... reperate...
Şi poduri baricadate,
Toţi s'agaţă pe... rambleu,
Insă câte-un chiulangiu
Tot scapă prin defileu.
Şi precum Românul nostru,
De-o lucrare când s'apucă...
Zice 'ntâiu un [»Doamne-ajută«
Tot aşa noi dim'neaţa,
Când ieşim pe poarta mare
Tragem întâiu un perdaf,
Ce se spune defilare.
Şi să nu te 'ndemne sfântul,
Ca să pierzi cadenţa frate
C'o să te frământe-apoi,
Până-ţi curge »Dâmbu« 'n [spate:
Cu atâtea defilări,
Cu opriri cu-alinieri...
Rupe rândurile 'n goană,
Pune-te iar în coloană
Ş'apoi iar şi iar vre un ceas,
De-ţi iese tresa pe nas
Şi... ca să nu poţi zice
Vreun cuvânt de 'mpotrivire,
Tot acum apar deodată
Mii de-avioane inamice.
Cari te fac s'o iei la goană
Depărtându-te de drum,
Să te-ascunzi prin gropi şi [lanuri,
Parc'-ai fi curat nebun...
La instrucţia de luptă,
E-o plăcere să porneşti..
Căci de fiecare dată,
Dai ocolul la Ploeşti:
Până la ...»Crângul lui Bot«,
Iţi iese limba de-un cot
Ori la trageri la Blejoiu,
Ajungi cu picioarele moi;
La Strejnic în cercetare-ţi
...Iese spuma în spinare,
Iar încolo la Teleajen

Faci des ...»bae« la picioare.
Mergem apoi la Măneci
Ce se chiamă ...»Pământeni«
Cu un tren ce face-o zi,
De îţi vine să 'nţepeni.
Acolo... puşcăm cartoane,
Cu cartuşe de răsboiu
Şi... mâncăm tot prune moi!...
Ziua 'ntâia trece-aşa,
Ba ne'nvârtim după apă,
Ba altul la crâşmă scapă;
Ins'-a doua zi, — e lege, —
Vedem noi că nu mai merge
Căci ne ia Domn căpitan,
Şi ne urcă pe-un tăpşan
Cam acolo sub o culme,
Şi ne-arată către nord...
Nişte măgure nebune:
Un vârf e... Nebunul mic,
Altu-i un Nebun mai mare
(Ah... bătu-o-ar Dumnezeu
Ce-i grea raniţa 'n spinare)
Iară colo mai în fund,
(Domnul Căpitan le ştie)
E vârful lui Sfânt Ilie,
Care şade maiestos...
Şi de noi habar nu are,
(Mie'-mi vine să înjur
Toţi sfinţii din calendare),
Şi-o luăm apoi în temă,
In marşul-de-apropiere
Tot suim şi coborâm
Mii de dealuri şi vâlcele...
Căci să vezi, că inamicul,
Umblă tot cu siretlicul,
Căci ne duce, ne momeşte
De pe-o creastă pe-alte creste,
Şi nu vrea, ori că nu poate...
Pe nici una să ne-aştepte.
Facem apoi lângă seară,
Şi puţină teorie...
Uite aici este planşeta,
Peste ea e fluturaşul
Ce-ţi arată dintr'odată,
Cum e aşezat oraşul.
Mai încolo-s telefoane,
Ăstea sunt de... Timişoara
Celelalte-s marca ...»Cioara«,
Căci doar cârâie ca racii
Când îi puni ca să-i faci
[ciorbă,
Dar să nu 'ncerci să vorbeşti...
Că nu scoţi din ele-o vorbă.
Şi-am mai fost apoi
[pe-aproape
Incolo către ...Găgeni,
Unde-a pus dracu pomeni...
Şi-atunci a luat necuratu,
Umezeala din tot satu;
Incât n'afli pic de apă,
Când de sete buza-ţi crapă.
Ş'apoi iată, nu 'nţeleg.
Pentru ce în orice temă,
Fie ziua ori de noapte
Iei mereu raniţa 'n spate.
Poate să băgăm acolo,
Momente şi învăţăminte
Fiindc'-altfel nu se ţin minte.
Şi vă spun că la elevi,
Nu găsesc zău nici o vină...
Fiindcă ei se străduesc,
Dar sunt multe cunoştiinţe
Şi nu 'ncap în căpăţână.
Insă vezi, raniţa-i mare,
Intră 'n ea trei bănicioare
Şi 'ncă mai rămâne goală...
Pentru pâine, pentru oală,
Pentru rufe, farfurie,
Cremă, brici... Cârnăţărie,
Un rând de echipamente...
Şi vreo 100 de... momente.
Se scurg zile rânduri, rânduri,

Timpul pare că-i grăbit,
Căci programu-i cântărit
Şi n'ai vreme de-alte gânduri,
Eşti atât de ocupat,
Cu sector, cu adunări,
Cu program, cu defilări,
Că rămâni aşa năuc
...»Şi n'ai timp să simţi
că mori«...
(Cum zice George Coşbuc).
Toate însă trec cu vremea
Şi se uită, ce gândeşti...
Fie tema cât de mare,
Pân' seara tot o sfârşeşti.
Insă lucrul cu pricina,
Este-al toamnei trist decor...
Că ne-a pus în permanenţă,
Să lucrăm tot pe sector:
Cu acesta-i mare vină,
Că îl vede Domn maior.
Eu... e drept, că am lucrat...
Pe sector cu vrednicie
Fiindcă... uite, i-am făcut
Şi o mică... parodie;

Se scutur frunze pe sector

...Vezi rândunele în sbor
Se scutur frunze pe sector
Elevii toţi sunt chiulangii
De ce nu vii de ce nu vii?...

II

Târzie toamna e acum,
Se scutur frunzele pe drum
De ce nu dai băiete zor,
Să ieşi mai iute pe sector!...

III

Ţi-aduci aminte, când
[băieţii...
Ieşeau în faptul dimineţii,
Adunau frunze, udau florii...
De-atâtea ori de mii de ori.

IV

Când mergi la ceaiu frunza
[te-opreşte
Când vii la canta şi stropeşte,
Sergent de zi ce să mă fac...
Că de sector nu pot
[să scap!...

V

De n'ar avea frunzele coadă,
Nici noi n'am fi făcut
[corvoadă
Şi flori de n'ar fi pe răzoare,
N'am fi făcut nici închisoare.

VI

Dar vremea trece nemiloasă
Şi teteriştii pleac'-acasă
Iar flori şi frunze pe sector,
Vor putrezi de dorul lor...

Cu această parodie, făceau elevii mare haz, — cântând-o în fiecare dimineaţă, pe melodia ...»Vezi rândunelele se duc«...

In 4—5 zile, terminăm examenul, şi plecăm la regiment, mai ţanţoşi şi mai mândri de... galbenul dela bonetă, — căci acum, — vorba ceeia, — eram

ofiţeri în... miniatură. De data asta, chiar majurii se purtau mai blând cu noi!... Inca înainte de a pleca din Ploeşti, începuseră să sosească în garnizoanele noastre, unităţi germane, — chemate de guvernul Român, — pentru obişnuirea armatei noastre cu technica şi tactica de luptă germană.

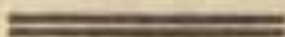
Aceste unităţi, prin ţinuta şi purtarea lor, stârneau admiraţie şi respect. Nu ne mai miram acum de ce această armată, repurtase atâtea victorii, în terenurile cele mai accidentate şi climaturile cele mai felurite, ducând faima celui de-al III Reich, până departe în pustiurile Africei. Dela regimente, suntem desconcentraţi la începutul lunei Nov. 1940.

Iarna anului 1940—41, se scurge în linişte pentru noi, dar cu intensă pregătire pentru cele ce aveau să urmeze. Pe frontul internaţional, Italia declară răsboiu Greciei. Ostilităţile, se prelungesc, — din cauza timpului nefavorabil, — până în primăvară, când, — datorită intervenţiei armatei Germane, — Grecia este sdrobită şi supusă. Aceeaş soartă o are şi Jugo-Slavia, care ar fi dorit să facă aci în Balcani, jocul Angliei şi al Rusiei bolşevice.

Din prăbuşirea Serbiei, ieşea un stat nou: Croaţia, care dela început, se ataşează cu sinceritate la axă.

Balcanul, — acest furnicar înveninat, — era astfel bine pus la punct. Sforţările axei, trebuiau să se îndrepte acum către răsărit, către monstrul roşu, care pândea în umbră şi aştepta momentul potrivit, pentru a declanşa o puternică ofensivă, asupra întregei Europe.

Toată civilizaţia de-atâtea veacuri, ar fi primit astfel lovitura de cismă, a... brutei bolşevice.

CAP. IV.

A treia chemare

Era ziua de 7 Iunie 1941 !... Anumite interese mă chemaseră în această zi la T. Severin. Aci aflu că şcoalele îşi încetau cursurile chiar în ziua aceea, iar în cel mult 2—3 zile, trebuiau complectate toate situaţiile şi lichidate toate examenele. Ce înseamnează asta ?... Caut să recapitulez : Cu câteva săptămâni mai înainte, — în urma unor istorice întrevederi între oamenii nouei Europe, ziarele streine comentau evenimentul cam astfel : ...»România e gata să-şi îndeplinească obligaţiile în Sud-Estul Europei«... Mi-a intrat astfel în cap ideea că trebuie să se întâmple ceva cu Rusia. Totuşi, gândul acesta dispărea în momentul conceperii, şi mă simţeam atât de mulţumit, gândindu-mă că am înainte o vacanţă destul de mare şi că voiu putea să mă odihnesc suficient. Eram chiar vesel şi foarte bine dispus. La înapoere, — aflu în com. Balta, — dela colegul Iliescu, — azi decedat, — că sunt chemat cu telegramă la regiment. Veselia dispare repede !... Totuşi caut să nu trădez nimic şi spun colegului în glumă : ...»Mulţumesc pentru noutate«... ...»Bucuros şi altă dată« îmi răspunde el, cu bonomia-i cunoscută.

Chiar a doua zi, 8 Iunie, închei situaţia şcolarilor şi fac serbarea de fine de an. In ziua următoare, primesc atât ordin, cât şi telegramă, cari mă chemau pe

ziua de... 13 Iunie ...»precis«... (Ceva de rău augur cu... 13 acesta?... Cine ştie!...). Până la plecare, zilele se scurg într'o monotonie şi într'o forţată veselie, pe care încercam s'o manifest către toţi. Nu puteam să lucrez nimic, ci-mi plăcea să pierd vremea, ducându-mă când încoace, când încolo. Prietenilor, cari mă rugau să le scriu din ...»concentrare«, le răspundeam: ...»N'aveţi nicio grijă... Prima ilustrată v'o scriu din... Kiev«. Ei râdeau şi căutau să mă încurajeze. Desigur, nu credeam nici eu şi nu credeau nici ei în afirmaţia aceasta.

Către regiment...

Vineri, 13 Iunie, plec de acas. Nici o lacrimă, nici un suspin şi nici o părere de rău!... Doar un imens gol simţeam cum îşi face loc în totul, până şi'n ochii celor pe cari îi lăsam în urmă. I-am încurajat şi... am plecat. Când mi-am luat ziua bună dela părinţi, ştiu bine că mi s'a înfipt în minte această întrebare: ...»Vor trăi ei până la înapoerea mea?... Tare aş vrea să-i mai văd odată!«... Când m'am depărtat de casă, părea că cerurile s'au lăsat şi au acoperit totul!... Vedeam în juru-mi numai o ceaţă alburie şi parcă ceva indefinit se proecta până departe. In drum spre regiment, întâlnesc pe frate-meu, care era concentrat. Când m'am despărţit de el, — la şueratul locomotivei, — am simţit şi mai mult grozava apăsare a singurătăţii şi înstreinării. M'am ascuns într'un colţ al vagonului, timid şi tăcut, şi am simţit cum întreaga mea fiinţă, se nărue încet, ca o cetate asediată. Mă prezint la comandament şi sunt repartizat la compania 8-a de mitraliere, urmând ca peste câteva zile, să plec după regiment, care era pe undeva către estul ţării. A doua şi a treia zi, s'au prezentat şi alţi colegi, cum şi circa 4—500 ostaşi.

Când am desbrăcat hainele civile, am avut impresia că lapăd o parte din eul meu şi că mă despart de un prieten, pe care nu-l voiu mai întâlni curând.

La plecare, maiorul Popescu, — fostul căpitan comandant al şcoalei de elevi T. R. în corp, — în calitate de comandant al P. S., ne ţine o cuvântere, din care reţin: ...»Mă băieţi, să ştiţi şi voi că a sosit vremea să... încintăm pe Ruşi... Să vă faceţi datoria în aşa fel, ca să nu ştirbiţi nimic în gloria acestui regiment. Nu peste multă vreme ne vom, vedea iarăşi împreună, pe câmpul de luptă«... Se întoarce apoi către tânărul sublocotenent Moldoveanu, care era moale şi 'n glas şi 'n gesturi, — şi-i spune: ...»Mă Moldovene, vezi că mergi pe front şi tu eşti cam... moale. Insă uite ce... Să strigi şi tu măcar atât... Inainte, înainte«... şi maiorul pronunţând aceastea striga în regulă, iar cu cravaşa făcea semnul de înaintare. Dela inălţimea schiţării acestui semn, pocneşte apoi cu cravaşa în cismă şi dă comanda ...»Detaşament direcţia gara... cu Dumnezeu înainteee... marş«.

Dela Lugoj la Brăila...

Cu nouă zile înainte, regimentul, — incomplect ca efectiv, — plecase către... Moldova, însă fusese oprit în cele din urmă în Brăila. In după amiaza zilei de 17 Iunie, ne îmbarcăm şi noi, — cei cari trebuia să complectăm unitatea şi pornim pe urma regimentului. Prin T. Severin, — oraşul de care mă leagă anii de şcolaritate matură, am trecut noaptea. Intr'o fulgerare de o clipită a gândului, îmi vin în minte toate întâmplările şi toate bucuriile petrecute în acest oraş. Mă văd şcolar în clasa V normală, — la o serbare de fine de an, — când primeam un pachet de cărţi, chiar din mâna ministrului şcoalelor de pe vremea aceea şi mă văd apoi tumultuos, la întrunirile politice, în vremea tuturor libertăţilor demagogice. Ce vremuri... şi ce timpuri!...

Drumul până la Brăila, a fost lung şi greu... A durat aproape 6 zile. La 20 Iunie, eram în Feteşti, cu gând că vom lua linia Făurei, pentru a ajunge în Brăila. Această linie fiind însă inundată, a trebuit să ne înapoem la Bucureşti-Ploeşti, pentru a ajunge în Brăila prin Mizil. In Feteşti, aflăm despre ultimatum-ul dat de către Germania şi România, Rusiei-Sovietice. Toţi discută acest eveniment cu pasiune. Unii credeau că Rusia va accepta condiţiile. Erau însă destui şi din cei ce susţineau că... numai victoria armelor, va vorbi clar pe stepele Rusiei bolşevice. In dimineaţa zilei de 22 Iunie, ne găseam — în mers — între Ploeşti şi Mizil. Acum aflăm că ...»a început răsboiul sfânt.« Deodată, atât ofiţerii cât şi trupa, au devenit mai îngri-

jorați. Toți se gândeau să trimită acas anumite acte, scrisori, încurajări etc.

Prima scrisoare pe care am trimis-o acas, — după declanșarea măcelului, — o încheiam astfel: ...»Aveți încredere în dreptatea lui Dumnezeu... Vom birui pe Ruși, căci avem mai multă dragoste de țară, mai mult curaj și mai ales avem în cer un Dumnezeu, care nu ne va lăsa pradă urgiei bolșevice și păgâne«...

Câteva momente încă și o explozie de bucurie isbucni în vagonul »teteriștilor«, cari începură să cânte: ...»Deșteaptă-te Române«, »La arme«, »Pe-al nostru steag« etc. Populația civilă, se strângea în jurul trenului, ne încuraja, ne ura să ne întoarcem cu bine, iar femeile în sughițuri de plâns, dădeau semnificativ din cap, parcă ar fi spus: ...»Câți din aceștia se vor mai întoarce iarăși pela casele lor«?... și bobițele de lacrămi se prelingeau în repezi rotogoale, pe obrajii lor arși de soare și de griji. Cine știe?... Poate că fiecare avea un soț, un frate, ori un copil cari erau duși pe câmpul de bătae!... In drumul nostru, veselia isbucnea deodată, când cineva amintea vorbele maiorului Popescu, cu... »încintarea Rușilor«, sau cu lecția pe care o dăduse sublocotenentului Moldoveanu, ca măcar atât să strige și el... »Inaintee... înaintee«...

Mare haz făceam și cu Nae Golopența, — camarad teterist, — un mucalit, — care se intitulase ...»președintele asociației concentraților«, — asociație, pe care subsemnatul propusesem s'o transformăm în... partid politic. Pe măsură ce ne apropiam de Brăila, simțeam atmosfera de răsboiu tot mai grea și mai apăsătoare. Trenuri întregi de locomotive se refugiau din gările principale, avioanele sbârnăiau tot mai activ, iar tunul se auzea din ce în ce mai deslușit.

Suntem în Brăila...

In ziua de 23 Iunie, debarcăm în Brăila. Aci aflăm despre atacul aviației rusești din dimineața acelei zile, — atac care reușise să... distrugă două case din cartier, omorâse un civil și rănise alți doi. Totodată, regimentul nostru, primise și el botezul sângelui, prin moartea Caporalului Ștefan din... Prisăceaua Mehedințului, care fusese mitraliat. (De remarcat, că și'n campania din 1916, tot compania 10, — la care fusese acum numitul caporal, — a avut primul mort). Din cele 5 avioane rusești cari atacaseră Brăila, 3 fuseseră doborâte de artileria antiaeriană, care dovedise astfel din prima zi, că știe să răspundă cu multă energie. Zilele pe cari le-am mai șezut în Brăila, eram ocupați cu programe de instrucție și cu paza orașului împotriva unor eventuale debarcări de parașutiști.

In după amiaza zilei de 28 Iunie, am făcut pregătirile pentru îmbarcare, dar nu am plecat, căci vasele erau ocupate cu alte transporturi. Abia în seara zilei de 30 Iunie, ne-am îmbarcat, cu destinația... Galați. Calea apei, era mai sigură și mai lesnicioasă cred, în vremurile acelea, decât calea uscatului, care intra în zona de acțiune a tunurilor grele bolșevice.

Cu această ocazie, mi-am dat seama, de toată forfota și agitația unui port, cu viața hamalilor îmbătrâniți, sub povara greutăților, cu toată mizeria și infinita variație a călătorilor sosiți din toate părțile lumei. Pe aici își plimbase cândva pașii și rătăcitorul Panait Istrati, care a idealizat acea tulburătoare pasiune de aventură și tot de aci, — din Brăila, — s'a ridicat și profesorul Nae Ionescu, un vizionar original și fecund, în istoria intelectualității românești.

Din Galaţi, prin ţinutul Vasluiului...

Am debarcat în aceeaşi noapte în Galaţi, care era pustiu şi tăcut. Bombele ruseşti, făcuseră câteva stricăciuni clădirilor din jurul portului. Am străbătut Galaţii cu teamă parcă!... Era linişte!...

Numai paşii cadenţaţi ai ostaşilor, răsunau pe caldarâmul părăsit. Mergem către nord, — aproape paralel cu Prutul, — prin ţinutul Vasluiului. In zorii zilei de 1 Iulie, ajungem în comuna M. Cogălniceanu, unde rămânem 3 zile. — Plecăm apoi mai departe, către comuna Cuca. Drumul a fost obositor din cale afară!... Mereu dealuri şi vâlcele, noroiu din abundenţă şi dese opriri din cauza aviaţiei ruseşti, care ne urmărea implacabil. Prin sate era o lipsă totală de alimente!... Foarte rar puteam găsi, — pela gospodari mai înstăriţi, — puţin lapte şi mămăligă, iar drumul părea că nu se mai sfârşeşte!...

Când se da repaos, cădeam rupţi de oboseală, în glodul drumurilor sau în umezeala lanurilor şi adormeau duşi... Nu de puţine ori, am tresărit din somn, speriat de răceala vreunei broaşte, care-şi lăţise buhoasa-i burtă pe obrazul meu, — sau de mişcarea vreunui şobolan, care-mi intrase pe după guler, sau pe mâneca vestonului. După un scurt popas în comuna Cuca, am plecat mai departe, ajungând Sâmbătă, 5

Iulie, în com. Moscu, despre care făceam noi mare haz, prin asemărea ei cu... Moscova. ...»Iată, — ziceam noi, — am cucerit ...»Moscu« înaintea aliaţilor noştri germani«.

Aci, se auzeau şi mai bine tunurile. In aceeaşi zi, către seară, — am urcat pe dealul dinspre răsărit. Aş fi vrut să privesc mai deaproape... câmpul de luptă. Dar acesta era încă... departe!...

Dealul, — pe care nu se vedea decât tufăriş, salcâmi şi sărăcie... era sfredelit de râpi adânci şi prăpăstioase, cari se deschideau ca uriaşe gropi ale morţii. La înapoere, am trecut prin cimitirul satului, unde am văzut cea dintâi cruce, pusă la căpătâiul unui erou, mort doar cu câteva zile mai înainte. Il chema Popa Marin şi aparţinuse unui regiment de dorobanţi. (Cine s'ar fi gândit că acest regiment făcea parte din Divizia la care urma să fim ataşaţi şi noi?... Căci unitatea noastră, mersese voluntar pe front şi ca atare fusese dislocată din divizia respectivă). Noaptea de 5—6 Iulie, am şezut-o în întregime de veghe, neputându-mă odihni de mulţimea ploşniţelor. Erau aşa de multe, de par'că toate ploşniţele satului se adunaseră în camera în care eram cantonat. Aprindeam chibritul, scuturam foaia de cort, — care ţinea loc şi de cearşaf, — şi încercam să adorm. Nu era chip!... Ieşeau de pe sub crăpăturile pereţilor, cădeau de pe tavan în roiuri nesfârşite, întocmai ca nişte... paraşutişti sovietici.

După ora 1 noaptea, a trebuit să ies afar, unde am putut dormi puţin, într'un car. Casa în care cantonasem, era în apropierea şoselei, încât toată noaptea, am putut asculta şirul nesfârşit al coloanelor de toate armele, cari se scurgeau ca un convoiu al durerii şi al jertfei, către locul onoarei şi al morţii!...

A doua zi, Duminecă am fost la slujba religioasă. Slujea un preot bătrân, slab şi aproape complect spân. Mi-a plăcut predica lui, în care a explicat componenţa cerurilor, împărţite pe 3 categorii a câte 3 trepte sau scaune fiecare. Era aci şi un preot refugiat. Slujba religioasă, o făceau pe rând. După terminarea serviciului divin, preoţii au anunţat poporenilor împărţirea parohiei, ceeace nu mi-a plăcut. Prea mirosea a... materialism!... (Ar fi putut găsi preoţii un alt prilej pentru aceasta, nu tocmai acum, când asistau la slujbă ostaşi din diferite colţuri ale ţării).

După masă, am plecat către graniţă. Bătea un vânt nemilos, care ne arunca tot nisipul drumurilor în ochi. Trebuia să ne acoperim faţa cu batiste sau prosoape. Insăşi caii, înaintau cu greu prin această pustie de vânt. Pe dealurile din apropierea Roşcanilor, — comuna în care urma să cantonăm, — se munceau câte 10—15 perechi de boi sau cai, pentru ca să apropie tunurile grele de poziţie. In drum am aflat că tânărul Gornoviceanu Stelian, fusese mitraliat de un avion bolşevic. Va să zică... şi regiunea mea, din nordul judeţului Mehedinţi, dăduse primul tribut de jertfă!...

Seara, am ajuns în Roşcani. Bucătăriile şi popota au sosit mult mai târziu. Plesneam de foame şi nu găseam nimic nicăeri. Am luat dintr'o grădină câteva fire de ceapă verde, pe cari le-am mâncat goale!... Incă vreo câteva caise crude şi... cina se termină. Aci intrasem în zona artileriei grele. Continuu, zi şi noapte, cerul era brăzdat de şueratul sinistru al bombelor, cari plecau din atâtea guri de foc. Ruşii, răspundeau şi ei dârz căutând bateriile noastre, însă loviturile lor erau de regulă cu 2—3 Km. mai scurte. In această comună, se îngrămădise atâta trupă, încât nici prin

grădini nu mai găseai loc. Am cantonat pe un bot de deal, sub nişte falnici nuci şi salcâmi.

Sătenii, erau şi ei speriaţi şi iritaţi de mulţimea armatei, care-i înghesuia continu. Cele două zile petrecute în Roşcani, m'au obişnuit şi mai mult cu aspectul trist şi jalnic al răsboiului. Oameni refugiaţi, care-şi luaseră din toată agonisita vieţii lor doar o ladă cu haine şi câteva alimente, dormeau pe prispe, prin curte, prin grădini sau prin lanuri. Civili de toate categoriile sociale, se îmbulzeau cu ostaşi de toate armele, încât credeai că o nefericită pedeapsă a lui Dumnezeu, a amestecat neamuri şi limbi.

Pe poziție la Oancea...

In seara zilei de 9 Iulie, am plecat pe poziție la faimoasa Oancea, — (unde luptase eroic Bat. III din Reg. Siret), — pentru a schimba Bat. I din regimentul nostru. Pe drum acelaş aspect al încordării supreme de războiu: Şiruri de boi sau cai, opinteau din greu la tunuri, oameni cari fugeau de urgia artileriei bolşevice, sau pribegi care în noapte, se duceau pela casele lor, pentru a-şi lua ceva alimente, sau pentru a hrăni vreo vită!...

Am ajuns la Oancea, cu mare greutate pentru cai şi oamenii, cari într'o splendită înfrățire, se ajutau la căratul mitralierelor şi muniției!... Aci am văzut cu adevărat efectele războiului total şi necruțător: case dărâmate ori incendiate, şosele distruse, poduri sparte şi pomi sfârticați de mânia obuzelor duşmane.

Numai câinii şi pisicile rătăceau speriate prin ogradă sau prin camerile răvăşite, mieunând şi urlând sinistru, parcă şi-ar fi strigat stăpânul să le hrănească. Câinii se gudurau cu teamă pe lângă noi, iar pisicile se agățau rugătoare pe umerii noştri. Bietele animale!... Mai credincioase decât omul, ele nu-şi părăsiseră vatra care le ocrotise până atunci. Pe poziție, mirosul de pământ, pae şi resturi de alimente, ce emana din adăposturi, mi s'a părut insuportabil!... M'am culcat afară, dar n'am dormit aproape întreaga noapte, de teama

bombardamentului rusesc. A doua zi, către ora 9 plec prin grădinile Oancei pentru a găsi ceva caise coapte. Situaţia gospodăriilor era jalnică: lucruri părăsite şi aruncate prin gropi la întâmplare, cloşti cari trebuiau ca singure să îngrijească de pui, vite legate cari şi-aşteptau stăpânul, pivniţe şi camere răvăşite, grădini de pomi şi zarzavaturi distruse, până şi stupii fuseseră văduviţi de dulcele lor, adunat cu multă trudă. In timp ce făceam aceste constatări, eu însu-mi ajungeam din loc în loc, caise sau mere!... Eram singur!... Gândurile mele sburau acum departe, către familie şi către locurile copilăriei mele, prin care hoinăream cu 20 de ani în urmă!...

Furat de aceste gânduri, privirea îmi rătăcea aşa în gol când într'o parte când într'alta... nu mai ajungeam nici fructe, de parcă uitasem pentru ce venisem aci. Deodată un obuzier începe să verse moarte şi groază către Ruşi. Bubuitul m'a înfiorat peste măsură, mai ales că, — fără să ştiu, — mă apropiasem la 3—4 sute de metri de bateriile noastre. Automat, m'am trântit la pamânt lângă un gard de trestie. Intre câteva clipe de răgaz, am fugit deacolo traversând o curte, am sărit un alt gard şi într'o ogradă de pomi, m'am ascuns într'un adăpost mic, în care m'am aruncat cu toată tăria, mai ales că artileria rusă începuse şi ea să tragă intens. Obuzierului nostru i-au urmat apoi alte tunuri şi altele, până ce întreaga poziţie, se cutremura de exploziile infernale, iar aerul şuera sinistru, în urma obuzelor înfierbântate ce-l străbăteau.

Ruşii răspundeau dârji, căutând, când bateriile noastre, când poziţia infanteriei. Tremuram cu toate fibrele ţesutului meu, inima-mi svâcnea atât de tare încât aveam impresia că-mi opreşte răsuflarea, iar broboanele de sudoare încărcate cu praf, se scurgeau

năvalnic pe faţă. De trei ori am sărit din acest adăpost pentru a merge la ploton unde mă simţeam parcă mai în siguranţă, însă mereu am fost ţintuit locului, căci canonada drăcească îşi prelungea timpul de tragere. Câteva obuze ruseşti explodară pe aproape de mine. Două trei case din jur, lovite în plin cu obuze incendiare, începură să ardă. Căldura incendiului mă prăpădea, dar nici adăpostul nu era chip să-l părăsesc!...

Eram palid la faţă, nu mai aveam nici un pic de vlagă în mine, doar gândul mi se înălţa cu întreaga ardoare către Dumnezeu, pe care-l rugam să mă ocrotească. Am socotit această spaimă grozavă ce mă încercase, ca o pedeapsă pe care mi-o dăduse Dumnezeu pentrucă întinsesem mâna în ...»cais părăsit!«... Către ora 11, duelul a încetat de ambele părţi. Abia atunci am putut pleca la ploton, unde am găsit pe mulţi ostaşi — tremurând încă de groază, — căci era primul bombardament care ne încercase nervii. Până seara, vorbe, glume şi îngrijorări în legătură cu bombardamentul. Noaptea a fost senină şi liniştită!...

Nici acum n'am putut dormi decât vreo câteva ore din cauza ţânţarilor îndrăciţi, cari nu ştiu pe unde se vârau, încât, chiar dacă ai fi fost legat într'un sac, tot pătrundeau şi te pişcau de frunte sau te sbârnăiau la ureche. (De aceste sbârnăieturi, făceam noi haz numindu-le... antenele radio-urilor ruseşti). Toată noaptea treceau avioanele noastre, cari operau contra întăriturilor dela Cahul. Dimineaţa, iar a început bombardamentul, de data asta ruşii având iniţiativa. Ne dibuiseră poziţia în care stam ascunşi şi începuseră s'o încadreze bine în explozia obuzelor. Totuşi, imediat ce tragerile încetau, ostaşii noştri — sfidând inamicul — mergeau şi făceau baie în Prut, care încurând avea

să curgă din nou prin inima pământului Moldovenesc. Aci, în fața Oancei, Prutul face un mare cot către Cahul, vrând parcă și el să isgonească mai repede pe Ruși deacolo, apoi revine iarăși și curge cam pe aceeaș direcție ca și la început. Aci au pierit mulți eroi din eroicul Regiment de Siret, căci Rușii se fortificaseră bine pe ușoara colină pe care e așezat Cahul, iar înaintarea până acolo era foarte anevoioasă.

Pe malul basarabean al Prutului, se întindeau mlaștini și bălți, — destul de adânci, — pe o lărgime de aproape 4—5 Km. O singură șosea, — ce părea mai degrabă o cărăruie, străbătea această mlaștină. Cele 3 poduri ce se găseau pe parcursul mlaștinei, fuseseră distruse de Ruși. Orașul Cahul se vedea destul de bine. Biserica se înălța falnică și rugătoare parcă, s'o eliberăm mai curând de barbaria bolșevică. Mai încolo, o cazarmă, — construită de Români, — își proecta albul imaculat pe dealurile din spatele Cahului plin de semănături și verdeață.

Totul părea acum trist în acel oraș, în care domina încă flamura roșie a bolșevismului. Dar bunul Dumnezeu, ale cărui locașuri și învățături au fost batjocorite mai rău decât în primele veacuri ale creștinismului, nu va lăsa să dăinuiască multă vreme acest comunism, distrugător de civilizație și credință!...

După masă, a dat o ploae strașnică. Apoi iar au început... »păcănețele« rusești, — tunuri ușoare cu tragere directă, — să ne caute. Seara, ne-am deplasat în jurul postului de comandă al Bat. în șanțuri adânci și bine puse la punct. Adăpostul colectiv era destul de solid, dar de dimensiuni cam mici.

Aci am cunoscut și mai mult, mizeria care macină nervii celor sortiți să stea luni de zile în adăposturi: noroiu și apă la tot pasul, încât abia-ți tră-

geai picioarele din încleştarea lor. Mirosul greu al adăposturilor, cu resturi de alimente stricate, cu băltoace împuţite, vase, unelte, echipament, etc. toate-ţi imprimau în suflet ruină, părăsire şi mormânt.

După câteva ore de şedere aci, ne-am mutat în intrândul pe care-l face Prutul către Cahul. Ne-am instalat aci pela ora 1 noaptea. Ţânţarul, — marele duşman al somnului, — nu ne-a dat nici un pic de răgaz pentru odihnă. Abia către ziuă, când duşmanii-ţânţari se mai retrăgeau puţin în... cazematele lor, am putut dormi niţel. După odihnă, am plecat prin această parte a satului pentru a mă orienta şi pentru a găsi mitralierelor mele un loc mai bun de tragere, din care să pot apăra cu efect, şoseaua Oancea-Cahul, împotriva unui eventual atac bolşevic.

Nu m'am depărtat prea mult şi iar a început ucigaşul bombardament. Imediat am sărit într'o grădină, şi deacolo într'un fund de curte, unde am găsit o groapă adâncă de aproape 3 m. M'am aruncat drept în fundul ei, fără să mă gândesc cum voiu ieşi deacolo. Abia după ce a mai contenit bombardamentul, mi-am dat seama, că aceea era o latrină părăsită, pe fundul căreia fuseseră aruncate câteva braţe de coceni. Ca să pot ieşi de acolo, m'am sprijinit cu coatele şi genunchii de pereţii ei şi astfel am scos iarăşi capul la lumina zilei. Dar bombardamentul începe din nou!... Arunc în groapă 4-5 braţe de trestie, scobor în ea o scara pe care întâmplător o aflasem pe aproape, mai pun deasupra câteva blane şi lemne şi iată că în 2-3 minute, aveam un adăpost minunat.

Am mai şezut acolo aproape o oră, până au mai contenit bolşevicii cu tragerile. Revenind la mitralierele mele, am petrecut tot restul zilei ascultând poveşti şi întâmplări, spuse de ostaşii ce-i aveam sub comandă.

Artileria grea, a bătut aproape continu. Dela un timp Ruşii au amuţit. Noaptea de 11 Iulie, a fost liniştită. Am dormit pe o prispă, — unde, — fiind niţel curent, nu veneau aşa de mulţi ţânţari.

Totuşi, apărarea cea mai bună, era tot foaia de cort, în care mă înveleam ca într'un giulgiu salvator. A doua zi, din nou am plecat, — împreună cu sublocotonentul Musteţea şi sergentul Mucenic, — să recunoaştem noui amplasamente pentru mitraliere. In timp ce ne orientam asupra celei mai bune poziţii, am fost observaţi de un avion rusesc, care s'a coborât asupra noastră, încercând să ne mitralieze cu dum-dum-uri. Am scăpat toţi, neatinşi !... Restul zilei... linişte.

Către seară, am primit ordin că ne vom deplasa. Noaptea, pela orele 12 am fost înlocuiţi de un alt Reg. de Infanterie.

In drum către misiune...

Unitatea noastră, s'a pus în marş cu direcţia către nordul Vasluiului. Pela ora 11.30 ziua, am ajuns în com. Găneşti, pe o căldură copleşitoare şi după o oboseală cumplită. In drum, ne-a urmărit o escadrilă sovietică, fără să ne atace însă. După ce am odihnit aci aproape 4 ore, timp în care am putut găsi prin sat şi ceva alimente, — am plecat către... misiune. Abia am ieşit din comună... şi iată că ne întâmpină o mulţime de maşini, pentru transportul nostru. (Se vedea că e zor să ajungem cât mai curând pe noua poziţie). In drum am trecut printr'o comună mare şi frumoasă, — Murgeni mi se pare. Oameni, femei şi copii, şedeau pe marginea şoselei şi priveau, — cu ochii scăldaţi în lacrămi — la convoiurile de maşini cari ne duceau spre câmpurile de bătae. Ostaşii noştri, cum sunt ei, — veseli şi glumeţi din fire, — scoteau capul, din maşină şi aruncau câte o glumă femeilor şi fetelor ce străjuiau drumul.

Acestea, clătinau doar cu tristeţe capul şi oftând exclamau: ...»Săracii... de-ar şti ei«...

Aproape de coama unui deal, am debarcat. Mai erau circa 14—15 km. până la Prut. Am plecat apoi de aci înainte pe picioare. Ostaşii şi animalele nu mai puteau de oboseală. Cu întreaga muniţie pe ei, se strecurau încet, încet, către locul de onoare naţională. Pe măsură ce ne apropiam de Prut, se auzeau tot mai desluşit până şi... lătratul mitralierelor, iar mulţimea obuzelor înroşite şi a proectilelor trasoare, făceau în noapte un feeric tablou al morţii şi al groazei. O lumină scurtă, — întocmai ca la scăpărarea unui fulger, — se vedea la ieşirea obuzului din tun!...

Trecem Prutul...

Pela ora 2 şi jumătate noaptea, eram lângă podul de vase, pe care ostaşii noştri reuşiseră să-l construiască abia cu câteva zile mai înainte, în dreptul satului Ţiganca. Aci regimentele bravei divizii a generalului Dăscălescu, — împreună cu reg. Mihaiu Viteazu, — isbutiseră să facă un cap de pod pe malul stâng al Prutului, însă rezistenţa şi presiunea Ruşilor era încă mare, aşa încât a trebuit să între şi unitatea subsemnatului, — ultima rezervă a numitei divizii.

Când am trecut pe pod, am îngânat în minte un... »Tatăl nostru« şi am zis: ...»Doamne ajută-mi, să mă înapoez iarăşi peste Prut cu bine«... In zorii zilei, ne-am instalat pe poziţie, — tot în rezervă, — în mijlocul unor pălămizi şi stuhărişuri de baltă, caracteristice malului Basarabean al Prutului în această regiune. Prin apropiere de locul unde instalasem plotonul de mitraliere, — întâmplător, — am dat peste un ostaş mort în luptele ce se dăduseră cu 4—5 zile mai înainte. Impresia ce mi-a produs această întâlnire, a fost penibilă!...

Va să zică... fiecare dintre noi poate deveni un simplu hoit!... Cine ştie... dacă peste 4—5 zile, nu

vor fi mulţi dintre noi, cari să ţină tovărăşie eroului!... Ziua aceasta a fost groaznică!... Artileria rusă, — care nu şi-a desminţit nimic din vechea ei faimă, — ne-a bătut continu. Soarele dogorea de parcă vrea să aprindă pământul, iar roiurile de ţânţari ne înveninau cu pişcăturile lor. Toată ziua am suferit cumplit de sete. Nu era chip să ieşim din groapă. O adânceam în vreun colţ cât mai mult, pentruca să se strângă puţină apă pe fundul ei. (Cât de puţin îi trebue omului pe câmpul de luptă!... O simplă groapă e şi isvor, şi casă şi poate multora şi... sicriu).

Aviaţia rusă ne căuta continu, mitraliind poziţia şi aruncând bombe cari cădeau ca grindina. Se sguduia pământul de explozia sutelor de bombe, încât credeai că s'a deschis iadul şi a sosit ziua de apoi!... Apoi iar canonadă înfiorătoare de artilerie. Satele din jur, sunt doar grămezi de molozuri fumegânde. In stânga poziţiei noastre, turla unei biserici, fusese aplecată într'o parte de o ghiulea bolşevică. Inclinarea ei, — ca pentru rugăciune, — era către Prut, — ...către ...patria mumă, dela care aştepta grabnică eliberare.

Seara un asfinţit de soare roşiatic până la exagerare. Poate că era un ultim salut ceresc pentru cei căzuţi în ziua aceea, ori poate că sângele vitejilor noştri se proectase pe bolta dinspre apus a cerului!...

Toată ziua lucrasem la groapa individuală, obosindu-mă până la extermare. N'am putut mânca nimic. In acele clipe, gândul mi se ridica dese ori către Dumnezeu dela care ceream milă şi ocrotire!... A doua zi, 15 Iulie, e puţin mai liniştită. Doar artileria rusă mai trage din când în când în podul de peste Prut sau în poziţia noastră. Către mijlocul zilei, am mers în recunoaştere către est, după ce noaptea făcusem o alta către Sud-Est.

După masă, toate gurile noastre de foc, trăgeau cu toată puterea lor combativă. Se sguduia întreg dealul dela Ţiganca, de explozia sutelor de obuze, cari cădeau vijelie. Am priceput imediat, că e un atac al trupelor noastre. Curând după încetarea artileriei, am auzit explozii de... »ura... uraa...« şi imediat o rachetă roşie a brăzdat cerul, semn că primul obiectiv fusese cucerit. Apoi iar urmează duel aspru de artilerie, iar strigăte de... »ura...« şi a 2 rachetă anunţa, — către sfârşitul zilei, — cucerirea obiectivului 2. Aflăm seara că acest atac, fusese dat de Bat. I al maiorului Demetrian din regimentul nostru. In ziua aceea, căzuse şi bunul meu prieten Balint Traian — Plot. T. R., născut undeva pe plaiuri Hunedorene, în apropiere de apa Mureşului.

Bietul Traianuţ, (aşa-l desmerdam eu), venise dela graniţa de vest, ca să rămână pentru totdeauna pe dealurile dela Ţiganca, consfinţind astfel unitatea de gând şi simţire, a întregului neam Românesc.

Tot acum se sfârşise eroic şi ...tânărul sublocotenent Moldoveanu, care în fruntea plotonului său, a murit strigând ...»Inainte... înainte«... aşa cum îi dăduse lecţie Maiorul Popescu, la ieşirea din cazarmă.

Când am auzit că şi unul din batalioanele unităţii noastre participase la atac, inima ni s'a strâns mai mult şi un tremur uşor ne furnica prin tot trupul. Acum, nu mai încăpea nici o îndoială, că suntem foarte aproape de momentul decisiv al întrării noastre în acţiune.

Seara, începem lucrul reţelelor în faţa poziţiei noastre, iar pela ora 1 noaptea primim ordin de marş.

Pe drumul jertfei, către biruință

La ora 2 ne punem în mişcare. Odată cu plecarea noastră, s'a deslănţuit o furtună violentă, cu fulgere spăimântătoare şi cu vărsări abundente de ploae. Imbrăcaţi în foile de cort, — beduini rătăcitori pe întinsul pustiului, — ne apropiam de locul durerii şi al jertfei, ca un lung pelerinagiu al morţii.

In scăpărările fulgerelor, ostaşii par nişte fantome, cari se târâie pe pământ, împinse din urmă de un mare destin naţional. In zorii zilei, ajungem pe dealul satului Ţiganca, — unde era aşezată şi artileria noastră uşoară. Tot dealul e plin de urmele măcelului ce fusese pe aci. Vedem lăzi cu muniţii aruncate, echipament, arme, grenade, hrană, gamele, hamuri etc., toate rămase pentru un moment fără valoare, în urma morţii stăpânilor lor.

Pe aci, în fiece moment, puteai fi amestecat cu ţărâna din care ieşisei. Peste tot câmpul, se împrăştiase duhoarea grea a morţilor intraţi în putrefacţie căci echipele de curăţirea câmpului, abia biruiau cu strânsul răniţilor. Ostaşii pricep rostul venirii noastre aci, şi încep să arunce alimente şi alte lucruri cari îi îngreunau. Cismaş, — un flăcăiandru tânăr din Comăneştii Mehedinţului, cere la câţiva camarazi pâinea lor. ...»Ce faci cu ea Cismaş, că are să te împovăreze în mers«... îi spun eu. ...»Vreau Domnule Comandant,

— răspunse ostaşul, — să am pâine destulă pentru azi, că poate mor desearâ şi măcar să mor sătul«... Caut să-l încurajez, spunându-i vorbe de îmbărbătare !...

De aci, — depe câmp, iau o lopată Linneman, care e atât de necesară în aceste împrejurări. Peste puţin, ne deplasăm pe o altă poziţie mai înaintată. Ne mişcăm cu multă greutate din cauza noroiului gros, amestecat cu grâu, căci anul acesta şi paele jertfeau boabele lor pe câmp. Trecem printre morţi cari pe aci zac cu grămada.

Ruşii voinici, stau răsturnaţi ca nişte buturi, doborâte de furia furtunei. E dimineaţa zilei de 16 Iulie. Pela ora 7.30 ne aşezăm în dispozitiv. Primim ordin că la ora 8, începe atacul. Până la începerea măcelului, abia avem vreme să ne instalăm pe poziţie şi să ne crestăm în pământul ravăn o mică groapă individuală.

Pregătirea atacului

Deodată, ca la un semn nevăzut, din toată poziția noastră au răbufnit sute de arme, de toate felurile și calibrele. Artileria noastră ușoară, deslănțui un foc vijelios. Erau aceleași tunuri, pe cari le văzusem în ajun, susținând cu atâta... pasiune, atacul trupelor noastre. Brandt-urile ce le aveam pentru sprijin, deși mai puține și de un calibru mai mic decât ale bolșevicilor, își îndeplineau totuși cu prisosință datoria. Imi venea să mă reped și să îmbrățișez pe toți brandtiștii noștri instruiți și comandați de căpitanul Bratiloveanu.

Dar nici Rușii nu erau mai puțin viguroși în răspunsurile lor. Un răpăit violent de mitraliere și puști mitraliere, tunuri cu tragere directă și artilerie grea, dar mai ales aruncătoare de toate calibrele, începură să verse foc și moarte în rândurile noastre. Se părea că mânia lui Dumnezeu, s'a revărsat asupra răutății omenești. Abea trecuseră 4—5 minute dela începerea atacului, și prin prejur zăceau deja câțiva morți cum și grav răniți. Unii, strigau după sanitar, — alții, răniți mai ușor, — fugeau ingroziți către salvare, iar alții, cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune, — ori poate strânse într'un spasm de frică, scoteau gemete înăbușite, cari se îngânau cu gâlgăiala sângelui ce țâșnea din corpurile lor sdrobite. Pe tot dealul dela Țiganca, nu se auzea acum decât glasul gurilor de foc, suspine și vaere disperate, ale celor ce-și trăiau ultimele clipe.

Debuşarea la atac

Incă vreo câteva minute şi la semnul unei rachete cu 3 stele, voinicii noştri debuşară în iureş nebun către liniile duşmane. La fiecare bubuitură, trebuia să ne culcăm, încât, — pe unele locuri, — înaintarea noastră se făcea mai mult pe brânci. De câte ori ne culcam, de atâtea ori intra în funcţiune şi lopata, pentru a ne apăra de prăpădul proectilelor de Brandt. Ostaşii începură să arunce foi de cort, saci cu merinde, ba unii aruncară chiar lunetele mitralierelor, măşti, cutii cu muniţii etc. (In primele ceasuri de acţiune, când groaza şi teama ating punctul culminant, ostaşii sunt desorientaţi şi aproape inconştienţi de actele ce săvârşesc. Deaceea aruncă cu atâta uşurinţă tot ceeace au asupra lor).

In înaintare, treceam peste trupuri în cari cu câteva minute mai înainte, bătuse încă viaţa. Erau mutilate!... Porumbiştile aveau picături de sânge pe foile lor, iar în galbenul auriu al grâului, se vedeau ici colo mari pete roşii, — semn că aci zăcuse un ostaş sau îşi dăduse viaţa un erou. Pe direcţia de înaintare a mea, aud un ostaş, — ce era aproape să-şi dea sfârşitul, — văitându-se,

Sărmanul!... In ultimele clipe ale vieţii, gândul lui s'a dus către familie, către copiii lui dragi, cari încă nu ştiau că din acest moment au rămas orfani. Incet, încet, ne apropiem de poziţiile duşmane. Ruşii deschid un foc extrem de violent trăgând cu tot felul de arme. Intră în funcţiune şrapnelele, gloanţele dum-dum, proectilele anticar, cu cari trăgeau în piepturile noastre dârze şi hotărâte.

Barajul ce ni se opune, făcut de artileria de toate calibrele, la care concură şi aruncătoarele, cum şi armele uşoare e ucigător!... Tinerelul meu Cismaş, — cel cu pâinea de dimineaţă, cade, cu piciorul sdrobit de un proectil de Brandt.

Afetul mitralierei, — căci era încărcător unu, — se înclină şi el uşor într'o parte, aducând un ultim salut ostaşului care-l purtase cu atâta grijă pe spatele lui. Liniile noastre se frâng, legătura de foc şi de comandă se pierde, unităţile se amestecă, dar nimeni nu dă înapoi. Chinuiţi de focul dens al duşmanului, de arşiţa dogoritoare a soarelui, cum şi de o sete groasnică, ostaşii noştri reuşesc să treacă barajul blestemat, aruncându-se şi mai furioşi asupra armatei roşii. Bolşevicii dau înapoi. Urcă de cu zor către cota 192. Tunurile şi mitralierele noastre, îi urmăresc deaproape şi nu le dau răgaz să se fixeze pela mijlocul pantei aşa cum ar fi dorit. Pătrundem în primele şanţuri duşmane, unde găsim arme, lăzi cu muniţii, măşti, ba chiar ceasuri, bricege sau ţigări, ceeace denotă graba cu care părăsiseră o poziţie foarte bine întărită. Bolşevicii urcă de zor către creastă. Au trecut pe contrapantă. Retragere strategică pentru a ne induce în eroare, sau groaza de a cădea prinşi?... Nu ştim!...

Nu trece însă mult şi rândurile muscalilor apar iarăşi pe creastă. Vor să contra-atace?... Nu... se or-

ganizează. Ostaşii noştri se strecoară cu dibăcie şi înaintează îndrăzneţ către cotă. Colonelul Nichita e printre ei!... Ii îndeamnă şi-i încurajează la atac. Când ai noştri se aruncă la asalt, strigând un ...»ura«, sălbatec parcă, bolşevicii părăsesc poziţia pe care reuşiseră să se fixeze şi fug îngroziţi. Nu primesc lupta la baionetă. Cei ce sunt ajunşi din urmă, aruncă armele, ridică mâinele în sus, sau se trântesc cu faţa la pământ. Astfel că, la câteva ceasuri după începerea atacului, şiruri întregi de prizonieri din armata roşie, se scurg către posturile noastre de comandă.

Parte din ei sunt Basarabeni. Aceştia sunt veseli. Ruşii însă sunt trişti şi tremură de teamă. Li se spusese de către comandanţi, că cei ce vor cădea prizonieri la noi, vor fi spânzuraţi sau înjunghiaţi.

In ziua aceea, am suferit cumplit de sete. Ni se închegase scuipatul în gură şi ni se uscase gâtul de arsoare. Am ros porumbi verzi şi am supt inimă de floarea soarelui pentru a ne umezi puţin buzele. Mă gândeam: In sărăcia locurilor mele, chiar cel mai sărman tot are o bucată de mămăligă şi bea apă dintr'un isvor limpede ca cristalul, iar aici, sunt atât de scumpe şi acestea!...

Către seară, reuşisem să împingem pe Ruşi cu aproape 13 Km. mai în interior lărgind astfel mult capul de pod existent până aci. Tocmai când să ne consolidăm pe poziţia cucerită, ni se termină muniţia. Legăturile cu spatele fuseseră pierdute, iar liniile telefonice fuseseră şi ele rupte de ucigaşul bombardamet rusesc. Deodată intră panica în ofiţeri şi trupă. Nici un puşcaş nu mai trage. Toţi aduc cartuşele ce mai au asupră-le, pentru a fi încărcate pe benzile mitralierelor, sau în încărcătoarele puştilor mitraliere. Agenţii strigă disperaţi la companiile din linia II, să vină

repede cu muniţii că ne încercuesc Ruşii. Comandanţii cer sprijinul continu al artileriei. Bolşevicii prind de veste şi contra-atacă.

Rândurile noastre se clatină. Liniile încep să dea înapoi. Pierdusem câteva sute de metri din terenul cucerit şi eram pe punctul de a pierde creasta cea mai importantă, pentru stăpânirea căreia se vărsase atâta sânge. Artileria şi brandt-urile ruse, ne înspăimântaseră!... Presiunea Ruşilor era din ce în ce mai grea. Cu puţinele cartuşe ce mai aveam şi cu două trei tunuri cari trăgeau de nădejde, încercăm să le oprim atacul, dar se pare că ostaşii sunt pe punctul de a da înapoi. In acest timp, maiorul Olaru, comandantul Bat. III, — împreună cu căpitanul Afrim, Locotenentul Runcanu, cum şi alţi ofiţeri de nădejde din Bat. II şi III, — se postează în faţa ostaşilor şi strigă ...»De ce fugiţi?... Vreţi să pătăm tot trecutul glorios al acestui regiment?... Nu mai avem cartuşe?... Puneţi mâna pe baionetă şi grenade şi înţepeniţi-vă pe această creastă pe care nu trebuie s'o pierdem cu nici un preţ«...

Ca prin minune, rândurile ostaşilor se refac. Deodată, pe toată linia, se aude strigătul: ...»Inapoi, înapoi la baionetă«... Acest reviriment, — venit în mod spontan parcă, — ne ajută nu numai să stăpânim creasta, dar să şi pornim către Ruşi ca un tăvălug uriaş, pentru a frânge contra atacul lor. Bolşevicii, când văd avântul nostru se opresc, se clatină, rândurile li se frâng şi dau înapoi.

Soarele îşi aruncă acum ultimele raze peste dealurile pline de vii şi semănături, ca şi când ar fi vrut să trimită cele din urmă binecuvântări peste trupurile celor ce se jertfiseră pentru pământul vechilor... Basarabi. Liniştea serii, aduce şi încetinirea grozavului

măcel omenesc. Undeva, pe vreo colină sau vâlcea, se auzea glasul stins al celor sfârticaţi de obuze: ...»Nu mă lăsaţi... E păcat să mor cu zile... Veniţi fraţilor şi ridicaţi-mă de aici«...

Şi vaerul acesta se prelungea ca un ecou al durerilor pe toată întinderea dealului Hârtoape.

Astfel se încheia ziua de 16 Iulie lăsându-ne un câştig de aproape 13 Km. de teren cucerit, iar unităţile din dreapta şi din stânga noastră şi astăzi povestesc de isprava Reg. nostru care ...»a reuşit să stăpânească creasta 192, fără cartuşe«...

Trecuse ziua, intrasem deabinelea în noapte şi nici o speranţă de a găsi măcar o înghiţitură de apă. Noaptea, am petrecut-o într'un şanţ, iscodind nişte prizonieri cari ne căzuseră recent în mână. Dela ei am aflat că trupele roşii, sunt îngrozite de curajul cu care ne vârâm în foc. Li se spuseseră de către comandanţi că noi suntem ...»ţigani« sălbateci şi... beţi, căci deaceea ne vârâm orbi în gura tunului şi ne aruncăm nebuni la baionetă. (Ei nu ştiau că noi nu avuseserăm nici apă, necum băutură). Insuşi ofiţerii regimentului »Siret«, — pe care-l depăşisem noi, — au rămas surprinşi de avântul ostaşilor noştri şi au exclamat: ...»Cât de bravi sunt şi ostaşii unităţii noastre, dar aceştia merg cu adevărat ca la nuntă«.

Iar un ofiţer-observator al artileriei a spus: ...»Artileria e mândră să sprijine astfel de ostaşi«... In noaptea aceea, n'am dormit deloc. Către ziuă, compania subsemnatului se mută către flancul stâng al batalionului. In drum, am dat de o baltă cu mult nămol şi puţină apă. Deşi la capătul ei zăceau 4—5 ruşi doborâţi de ostaşii noştri în ajun, totuşi, apa aceea ne-a înviorat şi ne-a descleştat gura. Acum, pornim şi mai hotărâţi către liniile duşmane, mai ales că peste noapte fuseserăm aprovizionaţi din belşug cu muniţii.

Din nou la atac

In zori, eram instalaţi pe poziţie, — fiecare la locul său, — gata de a porni din nou la atac. Ruşii simt şi încep să tragă cu artileria şi cu brandt-urile. Le răspundem şi noi, — nu cu aceeaşi furie dar ca să vadă că... suntem prezenţi. Către ora 9 a. m., artileria noastră inteţeşte tragerea şi baterii întregi varsă deodată oţelul obuzelor, încât pare că se cutremură pământul!... Ruşii răspund cu violenţă. Incă puţin timp şi liniile noastre debuşează la atac. Mitralierele împroşcă mii de gloanţe pe minut. Cele ruse, încearcă, dar nu reuşesc să oprească înaintarea noastră. Tot artileria şi brandt-urile ne cauzează necazul cel mare. Maiorul Olaru, — care îmbărbăta mereu ostaşii, — cade rănit. De aci înainte, conducerea acestui batalion o ia Locot. Colonelul Ilie Brădeţeanu, — care cu mult tact, cu pricepere şi curaj, îşi comandă unitatea până departe către porţile Odesei, unde cade şi el rănit, după ce repurtase frumoase victorii cu ostaşii lui.

Insuşi Colonelul Nichita, vrednic ostaş şi demn de renumele acestui regiment, e aproape continu în primele rânduri. Calm, neînfricat, stând drept în faţa obuzelor duşmane, împarte ordine, dirijează direcţia de atac a companiilor şi îmbărbătează pe toţi la luptă. Ostaşii, se dovedesc şi ei vrednici de comandanţii lor. Incepem să ne apropiem de prima poziţie inamică. Armele automate şi pistoalele mitraliere trag rafale lungi, dar în zadar!... Noi înaintăm hotărâţi.

Incă vreo câteva minute şi liniile de luptă răsună din nou de strigătul de biruinţă al Românilor.

Ruşii părăsesc poziţia şi fug grăbiţi. Departe... pe coama unui deal se observă mişcări de chesoane şi tunuri ruseşti, cari se pregătesc de plecare. Astfel că, după aproape 5 ore de lupte continui, purtate cu sforţări uriaşe, trupele noastre reuşesc să pună stăpânire pe cota 210.

E ora 2 p. m. Soarele varsă parcă valuri dogoritoare peste trupurile înfierbântate şi istovite ale luptătorilor. Câmpul e plin de bălţi de sânge închegat, peste cari zornăe muştele. Către seară, după 2—3 ore de relativă odihnă, jumătate din batalion se deplasează către flancul drept al poziţiei noastre, unde frontul bolşevic prezenta un intrând ce ne sta înfipt în coastă. Cu puţină pregătire de artilerie, dar cu mult sprijin al brandt-urilor cari au ciuruit, pur şi simplu, întreaga poziţie a Ruşilor, debuşăm la un nou atac şi reuşim ca în scurt timp să alungăm pe Ruşi şi din acest pinten.

Rezistenţa bolşevică, e din ce în ce mai slabă în acest sector. Vor să se retragă, sau a intrat panica în ei?... Cine ştie!... La încheerea acestei zile, frontul nostru era rotunjit conform planurilor stabilite, — şi domina o serie de creste de mare importanţă strategică.

Tot acum capturăm multe arme şi pistoale automate, puşti mitraliere şi mitraliere cum şi un imens depozit de muniţii pentru tot felul de arme. Ajungem în locurile unde fusese instalată artileria grea a Ruşilor. In jurul unui amplasament zac 7 soldaţi bolşevici şi un locotenent, ale căror resturi de trupuri se amestecară cu pământ şi sfărâmături de tun, căci unul din proectilele artileriei noastre, lovise în plin namila de tun bolşevic.

Noaptea, dormim pe poziţie în adăposturi improvizate la repezeală. Comandanţii, — dela Colonel până la subofiţer, împart şi ei cu ostaşii traiul aspru al

campaniei. In zori, ne înfiltrăm pe toate direcţiile în poziţia inamică. Reacţiunea lor e slabă. Doar artileria trage înfiorător. Un obuz duşman, omoare 3 din telefoniştii noştri. Unul, cu capul sdrobit, iar cei 2 rupţi în bucăţi, zac în galbenul auriu al grâului, iar spicele bogate de rod, par tot atâtea făclii cari se înclină încet, — la adierea vântului, — peste trupurile celor jertfiţi pentru dreptate şi cruce. Alături zăceau aparatele telefonice, cari în tăcerea lor măiastră îşi jeleau parcă stăpânii.

In dimineaţa acestei zile, observăm un şoc nervos la cap. T. R. Frisch Dominic. Faţa i se crispase mult, iar privirea lui turbure rătăcea în gol. Se sbătea, râdea, plângea, conducea coruri imaginare, orhestre etc., apoi striga: ...»Flancul drept descoperit... manevră greşită... Ura... Ura... Uite Ruşii«...

In ziua aceasta, reuşim să împingem pe Ruşi cu mult în urmă, fără ca ei să ne opună rezistenţă mai serioasă. Către seară, artileria rusă a mai tras câteva proectile, — ultimele pe cari le mai trăgeau pe aceste locuri. Unul din ele, omoară pe sublocotenentul Vâlceanu şi încă doi soldaţi. Când schija blestemată a lovit pe colegul Vâlceanu, acesta a pus doar mâna la fruntea găurită şi a exclamat: »Au... copilul meu«... apoi s'a prăvălit cu faţa la pământ.

Seara, ne-am instalat pe poziţie, în mijlocul unor porumbişti. Eram uzi până la piele, căci plouase din abundenţă. Noaptea era mohorâtă, cu întuneric de catran şi cu vânt puternic. Abia reuşim să dormim două trei ore. Către ziuă, ne retragem pe marginea unui sătuc părăsit, unde ne facem repede adăposturi. Aviaţia rusă, e foarte activă. După 2 ore dela instalarea noastră aci, primim ordin de marş.

Pe urmele bolşevicilor

In dimineaţa zilei de 19 Iulie, ne punem în marş în urmărirea inamicului, care începuse să se retragă către Nistru. Am mers toată ziua. Seara, — abia terminasem adăposturile pe poziţia pe care credeam că vom rămâne, — şi iată că primim un ordin să continuăm marşul. Am mers întreaga noapte, frânţi de oboseală şi lihniţi de foame. Dimineaţa Sfântului Ilie, ne-a găsit în marş. Şi ziua aceasta am mers continu, cu o mică întrerupere de o oră, — timp în care am luat masa. Seara, intrăm în com. Ceadăr-Lunga, care e una din frumoasele aşezări ale Basarabiei de Sud.

Când ne-am apropiat de sat, ne-au ieşit în cale mulţime de Români, cari ne aruncau în cale flori şi ne dădeau tot felul de bunătăţi pe cari le aveau la îndemână. In sat, ni se făcu primire împărătească cu ...»pâine şi sare«. Entuziasmul era fără margini. Manifestaţia luase proporţii impunătoare. Strigăte de ...»Ura... Trăiască armata Română... Trăiască Generalul nostru«... etc., nu mai conteneau.

Femeile se agăţau de hainele noastre pe cari le sărutau în sughiţuri de plâns şi ne mulţumeau că i-am scăpat de robia bolşevică. Clopotele dela biserici, au început să sune iarăşi, după 13 luni de tăcere. In glasul lor tânguios, era o supremă chemare la viaţa cea adevărată, pe care Ruşii, — într'un timp scurt, reuşiseră s'o înece în barbarie.

Ce duios şi jalnic răsunau clopotele în această seara a Sf. Ilie!... Dangătul lor, se îmbina cu pocnetele de veselie ale ostaşilor, cari simţeau, — poate pentru prima dată, — satisfacţia celui ce biruie şi cucereşte. Aci am găsit câteva magazii bolşevice, din cari ne-am aprovizioat cu: chibrituri, ţigări, ouă şi brânză. Noaptea, am dormit pe colina de est a satului. Se vedeau până departe, — de jur împrejur, — uriaşe incendii, cari mistuiau magazii, gări, depozite de fân, cum şi sate întregi. Limbi uriaşe de foc ţâşneau, — mai ales din depozitele de carburanţi, ce se găseau prin gări. In zilele de 21 şi 22 Iulie, am continuat marşul, trecând peste mormane de dărâmături.

Nu aveam timp pentru odihnă, decât 3—4 ore noaptea. Bolşevicii, — probabil că ştiau perfect mişcările trupelor noastre, căci plecau de prin comune abia cu 5—6 ore înainte de a sosi noi. Peste tot, poduri arse sau aruncate în aer, stâlpii telefonici doborâţi la pământ, iar sârmele tăiate pe mari distanţe. Liniile ferate, fuseseră şi ele distruse cu un fel de pluguri cu ghiare, trase de locomotive.

Se vede că nu-i lega nimic de aceste locuri şi că nu mai aveau nici o speranţă de a recuceri această provincie. In fostele sate de nemţi, — cari plecaseră cu un an înainte în Germania şi fuseseră repopulate cu ruşi, — jalea era şi mai mare. Distrugerile merseseră până şi la fântâni. Totuşi se mai găseau ceva paseri, grăunţe, cum şi miere de stup, bucuria noastră a tuturor.

In dimineaţa zilei de 23 Iulie, trecem printr'un sat rusesc, a cărui populaţie rămăsese pe loc. Şi aci suntem întâmpinaţi cu pâine şi sare, — de către fruntaşii comunei, cari ne urează... »bun sosit«.

Preotul ne binecuvintează, rugând pe Dumnezeu să încununeze lupta noastră cu biruinţă deplină. Tre-

cem apoi printr'un sat de Găgăuţi, cari ne primesc cu multă bucurie. Ne dau informaţii asupra retragerii Ruşilor şi asupra terenurilor minate. Unul din ei, se oferă să ne arate la un capăt de pod, locul unde sunt minele bolşevice. Nu ştiu cum face însă şi calcă pe una din ele. Explozia e groaznică !...

Un fior de nelinişte trecu fulgerător prin rândurile ostaşilor, cari crezură dintru început că în sat se găseşte armată rusă. Se încarcă armele, se pune baioneta şi se pregătesc grenadele, însă motivul exploziei fu aflat imediat.

Se adunase aproape tot satul şi plângea pe nefericitul care, — în zelul lui de a servi armata Română, — căzuse victimă unei mine bolşevice.

Piciorul drept îi fusese complect distrus. Dela călcâiu până la genunchiu, nu se mai vedea decât o ţandără de os, peste care spânzurau nervii ca nişte rădăcini subţiri, la o plantă smulsă din pământ. Piciorul stâng, fusese retezat cam de deasupra călcâiului şi atârna în jos, balasându-se ca o limbă de clopot, căci se ţinea încă prins numai într'o vână.

In câteva minute, bietul Găgăuţ, pierduse aproape tot sângele. Faţa începuse să-i albească, iar vaetul îi era din ce mai stins... tot mai stins... până ce cu ultimul oftat, îşi dădu şi sufletul, în mijlocul jelaniei desnădăjduite a celor ce-l înconjurau. Atât în satele Bulgăreşti cât şi în cele de Găgăuţi, eram întâmpinaţi cu vorbele: ...»Şi noi suntem creştini«... ceeace denotă că tocmai credinţa fusese mai persecutată de bolşevici şi că răsboiul nostru, era cu adevărat un ...»răsboiu sfânt«... pentru restabilirea bisericii lui Cristos.

„Incidentul” dela Sărata

Un erou basarabean: Lt. r. Amorăriţii Eremia

Locotenentul rezervist Amorăriţii Eremia, şi-a scăldat tinereţea pe plaiurile cu unduire domoală ale Basarabiei. Aci şi-a făcut şi studiile cari l-au situat în rândurile învăţătorimii române şi tot aci şi-a petrecut şi viaţa, până în vara anului 1940, când s'a refugiat la sânul patriei mume, unde mai palpita încă şuvoiul de viaţă naţională al unui popor ce nu se vrea învins şi nici umilit.

Fusese repartizat unui regiment care avea misiunea să... »treacă Prutul«. Pe când regimentul se apropiase deabinelea de vremelnica graniţă a Prutului, Locot. Amorăriţii Eremia primeşte ordin să se înapoeze în garnizoană

Dar el se prezintă la comandament şi raportează: ...»Domnule Colonel, vreau să mi se facă onoarea de a lupta pentru desrobirea Basarabiei, pe care o păstrez ca o imagine sfântă în cutele cele mai alese ale sufletului meu. Am pribegit un an de zile, fiind alungat dela căminul meu de urgia bolşevică şi acum, când mânia Românului se întoarce asupra cutropitorului samavolnic, eu să plec în garnizoană?... Ar fi o jignire ce s'ar aduce demnităţii mele de ostaş şi basarabean. Vă rog a încuviinţa să rămân aici«. (Cât de armonios se îmbina cererea lui cu misiunea regimentului care, tot voluntar venise să lupte pe graniţa de est).

Cererea lui e primită cu bucurie de comandament, căci se ştia că e om de nădejde. In curând i se dă comanda companiei a VII. Incă din prima zi a atacului, Locot. A. E. şi-a câştigat stima camarazilor şi ostaşilor. Sta dârz şi neînfricat în ploaia de fier şi foc, infiltra cu dibăcie plotoanele în dispozitivul inamic şi îmbărbăta pe toţi trăgând el însuşi cu puşca sau cu puşca mitralieră. In zilele acelea de îndârjite atacuri şi de aspră încleştare cu moartea, înţeleapta conducere a comandanţilor, s'a unit cu spiritul de sacrificiu al ostaşilor, aşa încât inamicul a fost repede dislocat din liniile lui de rezistenţă şi pus pe fugă. Dar comandanţii şi ostaşii acestui regiment nu cunosc ce-i oboseala.

Animaţi de bucuria biruinţei, — care-ţi strecoară în suflet nu ştiu ce balsam înviorător, — ei fac marşuri de zeci de Km., — zi şi noapte fără încetare, — renunţând adesea şi la micul repaos al mesei, pentru a nu da răgaz inamicului să se organizeze pe noi poziţii.

Prin ploi torenţiale şi vijelioase, — caracteristice stepelor, — prin noroae ce-ţi încleaştă cu încordare picioarele, coloana nesfârşită a regimentului se încolăceşte printre holdele pline de rod, ca un şarpe ce adulmecă prada. Suntem aproape de com. I. Gh. Duca. Batalionul II e în cap. Primele elemente ale avangărzii, au şi atins liziera satului. Din sat, pornesc către grosul coloanei noastre, sute de căruţe, cari în goană nebună şi'n chiote de bucurie, ne ies întru întâmpinare, pentru a ne uşura oboseala marşului. Flutură atâtea steguleţe tricolore, încât te miri cum de le-au putut păstra până acum.

Deodată, în rândurile noastre, se simte un freamăt de nelinişte. Plotonul de călăreţi, ne aduce vestea

că pe coama lăţită a dealului din faţă, — ce se interpune între com. I. Gh. şi Sărata, — se află trupe bolşevice.

Deşi istoviţi de lungă mărşăluire şi muiaţi de dogoarea soarelui ce ne trimite par'că săgeţi aprinse, totuşi, nu e timp de odihnă. Maiorul Pleşan, ordonă punerea Batalionului în dispozitiv de atac. Companiile VI şi VII vor ataca de front, iar comp. V, — fiecare întărite cu câte un ploton de mitraliere, — va executa o învăluire pe flancul stâng al poziţiei inamice. Ostaşii noştri, ajung repede în faţa tranşeelor bolşevice. Armata roşie trage disperată, fiind hotărâtă să reziste cu orice preţ. Se vede că aceştia sunt voluntari bolşevici, cari s'au hotărât să stea în calea noastră, pentru a acoperi retragerea celorlalte forţe ruseşti.

Un nor de praf şi fum şi un răpăit des de arme automate, umplu câmpul de bătae şi învalue pe bravii noştrii ostaşi. Rândurile încep să ni se rărească, dar nimeni nu dă înapoi. Intre alţii, cade vrednicul subofiţer Călimară, cu ţeasta sdrobită de un glonţ dumdum, aşa încât plutonul II de mitraliere rămâne văduvit de comandant; cade caporarul Moangă, comandant de mitralieră şi cade şi sublocotenentul Comănici Aurel, comandantul Plot. IV de mitraliere.

Rafala inamică îl nimerise pe bietul sublocotenent în piept. Abia are timp să predea comanda sergentului Diaconescu şi să spună ordonanţei să-i ia ceasul şi port-moneul şi să le trimită sărmanei lui mame, şi glasul i se stinge în aspru horcăit de sânge. Inca puţin timp şi iată că şi ordonanţa cădea, ca un credincios tovarăş alături de sublocotenentul său.

Locot. Amorăriţii Eremia, — ca totdeauna, — e în frunte şi strigă necontenit: ...»Inainte fraţilor... nu

vă lăsaţi... Incă un salt... Aşa... Uite că muscalii lu Stalin dau înapoi... După ei copii«...

In adevăr, bolşevicii se retrăgeau grăbiţi, sub protecţia desişurilor de culturi. Incă un salt, şi neînfricatul locotenent ocupă cu voinicii lui prima linie rusă, care semănase atâta potop de foc în noi. In retragerea lor, — câţiva bolşevici, — 6—7 la număr, — rămân în urmă şi cad în spatele trupelor noastre. Vor să se predea?... Nu... Trag cu armele cu lunetă şi cu pistoalele mitralieră şi ne... îmbie într'una ...»Predaischi Romaschi... Predaischi«...

Acum e rănit Locot. activ Lungu, care fără teamă, mergea către aceşti bolşevici răsleţiţi, pentru a-i face prizonieri. Tot acum e rănit şi sublocotenentul Musteţea Ion, comandantul altui ploton de mitraliere. Una din mitralierele ce aveam sub comandă, e îndreptată înapoi şi cei 6—7 ruşi sunt repede doborîţi. (Intre ei era şi un locotenent).

Bolşevicii încearcă să se fixeze pe a doua linie de tranşee de unde deschid un foc năprasnic. Clănţănitul mitralierelor se îngână cu urletul brandt-urilor cari trag vijelios. Una din puştile noastre mitraliere rămâne fără servanţi. Locot. A. E. ia în grabă puşca mitralieră, se apleacă peste marginea parapetului din faţă şi trage cu sete în rândurile duşmanilor cari încearcă un contra-atac. Incărcătoarele dela puşca mitralieră a Locot. A. E. se descarcă repede. Genţile împrospătătorilor sosesc una după alta. Deodată glasul ei a amuţit!... »Nu mai sunt muniţii, sau Dl Locot. pregăteşte ceva, se întrebau ostaşii. Cine ştie?... In hărmălaia de foc şi fier şi'n vaerul grozav al răniţilor ce se deslănţuiseră atunci pe dealul dela Sărata, nimeni nu auzise un glas răsleţ strigând: ...»Dl Locotenent e lovit«.

Ultimul asalt, — şi care avea să aducă înfrângerea defitinitivă a bolşevicilor în acest sector, — s'a executat fără locotenentul A. E. El căzuse, străpuns de un glonţ care-l nimerise în piept. Trupul lui zăcea în stânga puştii mitraliere, iar aceasta se înclinase peste el, sprijinându-se numai pe un picior al crăcanului şi pe latul patului, — ca şi când ar fi voit să acopere sau să aducă un suprem omagiu eroului Amorăriţii Eremia.

Un întuneric gros se lăsase peste câmpuri, acoperind şi trupul viteazului ofiţer cu un zăbranic de doliu. Pe faţa lui nu se vedea nici o cripspare şi nici o umbră de suferinţă. Privirea îi era îndreptată tot înainte, aşa cum fusese întreaga lui năzninţă de ostaş, iar ochii rămaşi întredeschişi, priveau par'că dincolo de zare, vrând poate să ne arate că'n încleştarea noastră cu păgânismul roşu, avem alături însuşi Dumnezeirea. Noaptea, dormim pe poziţia cucerită, iar mulţi dintre vitejii noştri, dormeau somnul de veci, căzuţi jertfă în micul ...»incident« dela Sărata.

Mai departe în urmărirea... muscalilor...

A doua zi ne punem în marş către Şaba, târgul de lângă limanul Nistrului. Podurile distruse şi câmpurile de mine, ne fac să înaintăm cu multe ocoluri şi cu mare grijă. In ziua aceasta, iarăşi cade victimă un civil, care trece cu căruţa peste o mină. Căruţa sare în ţăndări, caii sunt răniţi grav, iar un picior al bietului om sărise în mici bucăţele. Fără să vrea, civilul făcuse un mare serviciu coloanei noastre. Căutând apoi împrejur am mai găsit încă aproape 100 de mine, ce fuseseră plasate la o răscruce de drumuri.

In ziua următoare, auzim din nou tunurile în dreapta noastră, unde alte unităţi româneşti, ajunseseră din urmă coloane ruse în retragere.

După masă, a dat o ploae cu vifor, — atât de puternică, — încât numai după câteva minute, tot câmpul era numai apă, prin care înotai până la genunchi. Dar Colonelul Nichita nu şovăe. El are un singur gând şi o singură direcţie: ...»Inainte... tot înainte«... Drumurile se desfundaseră şi înaintarea era greoae. Seara, am ocupat o poziţie, orientată în direcţia probabilă, în care socoteam că trebuie să fie inamicul. In ziua de 26 Iulie, pela ora 4 p. m. încheem în sfârşit marşul nostru, prin intrarea în târgul Şaba, aşezat aproximativ la 7 Km. Sud de Cetatea-Albă. Astfel că după două

săptămâni dela trecerea unităţii noastre peste Prut' ne găseam la capătul de est al pământului Basarabean, încununând această biruinţă prin câte o bae bună, pe care am făcut-o în limanul Nistrului.

Străbătusem Basarabia pe partea cea mai lăţită a ei, tăind judeţele: Cahul, Tighina şi Cetatea-Albă. Ajunşi aci, răsuflăm uşuraţi. Fiecare aşteaptă ca misiunea noastră să se termine aci şi să fim schimbaţi de alte unităţi. Cine ştie?...

A doua zi, Duminecă, am fost la biserică, unde slujea un preot bătrân, — rus de origină, — împreună cu preotul regimentului. Populaţia civilă, când a auzit iarăşi glasul clopotului chemând-o la slujbă, a venit plângând la biserică. M'a impresionat mult figura de mucenic chinuit a preotului rus, cum şi predica lui, rostită cu glas stins şi tremurat, de par'că nu-i venea să creadă că e iarăşi liber să slujească în biserică. Din cele spuse de el atunci, reţin: ...»Nu am nevoe să vă spun prea multe vorbe. Insăşi figura mea chinuită vă spune totul. Câte lacrămi am văzut eu vărsându-se in acest locaş, ori de câte ori reuşeam să ne adunăm pe furiş aici«. Apoi adresându-se ostaşilor noştri, spune: ...»De 13 luni vă aşteptăm. Nu aţi luptat cu Ruşii, ci aţi luptat cu păgânii bolşevici şi nu aţi luptat numai pentru Basarabia, ci şi pentru credinţa cea adevărată. Ne-aţi mântuit, vă mulţumim!... Dumnezeu să vă aibă în pază«...

Ziua se scurge apoi în viaţa monotonă a cantonamentului. Cele două zile şezute în Şaba, au trecut repede şi fără nimic deosebit. Doar ostaşii cotrobăiau casele şi pivniţele prin cari găseau ceva băuturi. In multe butoae însă, fusese pus gaz. In după amiaza zilei de 28 Iulie, am plecat din Şaba către Cerchez. De aci am plecat la Cemcel, unde am şezut 2 zile.

Bucuria ostaşilor, — când vedeau că mergem către interiorul Basarabiei, — depărtându-ne de Nistru, — era nespusă: cântau, chioteau şi glumeau, deşi drumul era adeseori foarte greoiu şi obositor. Rămâneau ostaşii unul câte unul, istoviţi de oboseală şi de multe ori şi de foame, căci adeseori, căruţele cu hrană se împotmoleau în vreo mlăştină, din care cu greu se mai urneau. Aprovizionarea, se făcea deci cu multă greutate.

Pe marginea şoselei zăceau femei, — cu mizeria şi foamea întipărite pe faţă, — cari se înapoiau în satele arse ori devastate de hoardele roşii.

Se târau pe pământ ca nişte animale, plângeau şi cerşiau... pâine şi apă.

Pe întinsurile Bugeacului, — unde adeseori mergi chiar 20—25 Km., fără să întâlneşti un sat, problema apei este dintre cele mai importante, mai ales în timpul arşiţelor de vară.

In Cemcel, am putut dormi iarăşi într'un pat cum se cade. De două luni şi jumătate, dormisem numai în umezeala gropii individuale. De aci am plecat către Ivăneştii Vechi.

Prin satele Basarabene

Când ne apropiam de Ivăneşti, scăpăta soarele. Deodată s'a lăsat un întuneric gros cu ceaţă şi burniţă de ploae, de nu vedeai la un metru. Un noroiu straşnic ne stătea împotrivă, iar salcâmii-puiandri de pe marginea şoselei, ne isbeau fără milă peste faţă şi peste picioare.

Gropile pline cu apă, constituiau iarăşi un obstacol serios în calea noastră. Şedeam în loc până ce scăpărările vreunui fulger ne arătau cât de cât calea. Casele, — cu deschizătura beciului în afară, — către stradă, — se pretau la adevărate capcane, în cari nu de puţine ori cădeau ostaşi. Acum, direcţia noastră de marş e către Nord-Est. Ne apropiam deci puţin de Nistru. Trupa era din nou mai îngrijorată şi mai abătută!...

In dimineaţa zilei de 2 August, ajungem în Ivăneştii-Vechi, — sat mare şi frumos, — dar sărăcit de hoardele bolşevice şi secătuit de atâta armată care trecuse pe aci. Eram uzi până la piele şi tremuram de frig. Am strigat la fereasta unui gospodar rus. La auzul nostru, femeia şi copii au început să ţipe. Le era teamă că-i vom chinui sau îi vom înjunghia. I-am liniştit, spunându-le că suntem ostaşi Români, cari nu fac nici un rău populaţiei civile.

Familia şi-a revenit, ne-a poftit înauntru, unde licărea o lampă cu puţin gaz, — căci şi acesta fusese

ridicat în întregime de armatele roşii, pentru a pune în mişcare enormul lor număr de maşini, cari în faţa vitejiei ostaşului nostru, se dovediseră ineficace. A doua zi, am fost la biserică. Nu am avut însă loc de mulţimea ostaşitor şi credincioşilor veniţi la slujbă. Am intrat totuşi puţin în interior, şi am rămas plăcut impresionat de bogăţia odoarelor şi împodobirilor. cum şi de minunatul cor al tinerilor din sat. In cântecele lor ce răspuns, era ceva din vechea pravoslavnicie a Rusiei ţariste. In cântările religioase, îşi turnau par'că întreaga suferinţă pe care o îngrămădiseră în sufletele lor în curs de 13 luni de stăpânire bolşevică. Câte 3—4 clopote de diferite mărimi, spuneau în tainicul lor glas de bronz, o poveste urâtă odioasă, care înfiora şi acum pe săteni şi le storcea lacrămi de bucurie şi nădejde. In seara de 3 August, am plecat către Ermoclia, în care am ajuns a doua zi pela ora 7 a. m. Aci, am cantonat la un gospodar de frunte, fost primar timp aproape 10 ani. L-am găsit slab, de parcă ar fi fost bolnav de ani de zile. Când ne-a văzut intrând în curte, a început să plângă.

In glasul lui tremurat, ne spunea : ...«Cât sunt de sigur când vă văd aici... Dar chinurile îndurate în cursul unui an, mă fac să tremur încă de groaza şi de teama unei reîntoarceri a bolşevicilor«... Observăm că fusese împuşcat. Glontele bandelor roşii, îi pătrunsese prin gură şi-i ieşise după ureche. Şi aceasta, i-o făcuseră ostaşii lui Stalin, drept mulţumire că-i dusese cu căruţa până la Tighina!... Puterile i se sleiră complect,îmi arătă doar camera unde aveam să cantonez şi căzu pe patul de suferinţă. Femeia lui, mă conduse în cameră şi-mi spuse că de un an nu mai a intrat aici!... »Nu aveam la ce să mai intrăm, — zice ea, — pentru că nici odată nu ne-am mai putut împreuna

cu toţii laolaltă. Bolşevicii ne luau mereu la tot felul de corvezi, iar în timpul din urmă, copilul meu a trebuit să şeadă săptămâni întregi ascuns, pentru ca să nu-l prindă Ruşii, care l-ar fi luat la oaste, sau l-ar fi dus în Siberia«.

A doua zi, 5 August, — am făcut puţină instrucţie în jurul satului. După masă, am ascultat radio-ul la şeful de post, — un om de inimă de prin părţile Doljului. Primele arcorduri de muzică, venite pe unda nevăzută a văzduhului, — m'au transportat parcă în altă lume. Nu vă puteţi închipui, ce efecte produce un radio, pentru un om care de aproape 2 luni de zile, n'a văzut un ziar, n'a cetit o carte şi n'a ascultat nici un fel de ştire!...

Ascult mai departe cântecul. E un marş: ...»Inainte«. Acordurile muzicii, pline de avânt şi bărbăţie, îţi strecoară în suflet nu ştiu ce îndemn de luptă şi jertfă. Urmează recitări. Apoi iar muzica. De data asta, acordurile ei sunt însă grave şi lugubre, parcă ar fi rupte din canonada împrăştietoare de moarte a artileriei. E marşul funerbru, ce se cântă pentru cei căzuţi la datorie. Muzica aceasta tristă de înmormântare, a avut totdeauna o influenţă covârşitoare asupra mea. Chiar dangătul clopotului, în nu ştiu ce sătuc îndepărtat, a deşteptat în mine gânduri şi credinţe, cari mi-au rămas întipărite pentru totdeauna şi din frământarea cărora au ieşit unele producţiuni ale subsemnatului.

Dar parcă niciodată nu m'a impresionat mai mult ca acum, când văzusem atâţia din cei căzuţi. Se părea că fiecare acord grav spune numele unui erou sfârtecat de obuz sau lovit de glonţ. Către sfârşitul programului de emisiune, auzim iarăşi profunziunea marşului funebru, ca un preludiu trist al jelaniei ce se va

deslănţui peste câteva minute, în familiile celor căzuţi în lupte, căci acum se anunţă o parte din cei jertfiţi pentru ţară.

Ascult cu inima strânsă de îngrijorare, fiecare nume ce se pronunţă. Parcă fiecare îmi este cunoscut, parcă pe fiecare l-am văzut căzând!... Mă înfioară gândul că printre ei am fi putut fi şi noi, cei ce ascultam acum radio-ul. Cu câtă jertfă, şi cu câtă înaltă renunţare se câştigă o victorie!... Insă numai prin numele acestora, care se pronunţă şi azi şi mâine la radio, avem dreptul să pretindem un loc de onoare în această parte a globului. Am ieşit dela radio cu sufletul copleşit de emoţie, care-mi strecura în inimă un amestec de îndemn şi credinţă, de durere şi înfiorare.

Seara, am şezut iarăşi de vorbă cu gazda mea. Imi spunea: ...»Ce schimbări face Dumnezeu când iubeşte un neam!... Acum 10 zile, bolşevicii ţineau o întrunire în piaţa satului. Vorbea o jidoavcă. Am recucerit, — spunea ea, — judeţul Bălţi şi am ocupat... Galaţi, Brăila şi Ploeţi (?...), iar după masă, trupele noastre se îndreaptă spre... Bucureşti!... Deaceea se retrag trupele noastre deocamdată de aici, pentru a putea cuceri acolo. Peste 2 săptămâni însă, vom fi înapoi. Avem atâtea maşini, încât vom acoperi România cu fier, căci Românii nu au armată nici cât numărul bucătarilor noştri. Eu, continuă gazda, nu pot să tac şi răspund: In zadar sunt maşini, căci fără ajutorul lui Dumnezeu, nu se face nimic. Jidoavca însă se încruntă şi ţipă... Aici e motorul care lucrează, nu avem nevoe de Dumnezeu.

Un bolşevic se apropie de mine şi mă întreabă plin de ură şi cu glas păgân: Unde-i Dumnezeul vostru că nu-l vedem... Unde s'a ascuns?... Eu, — spuse

gazda, — îi răspund: S'a refugiat în România şi s'a ascuns acolo în sufletele fraţilor noştri, ca să le dea tărie şi curaj pentru a vă bate pe voi.

O mişcare de revoltă şi protest se produse atunci în rândurile bolşevicilor. Mulţi puseseră mâna pe revolvere. Eu, o rupsei la fugă prin zăvoiul din apropiere şi scăpai în nişte grădini. Aşa am trăit noi un an de zile, sub ameninţarea continuă a revolverului«... sfârşi spovedania vrednicul gospodar din Ermoclia şi căzu iarăşi în suspinuri de plâns, pe perna de alături.

Am ieşit din camera lui, mişcat sufleteşte. Mă gândeam: Ce mare dreptate a avut bătrânul când a afirmat că... fără ajutorul lui Dumnezeu, nu merg nici motoarele.

Fuga pripită a bolşevicilor, din calea noastră, nenumăratele maşini, tractoare, tanchete, chesoane, etc., părăsite pe marginea drumului, dovedeau cu prisosinţă spusele bătrânului.

Mai rămânem în Ermoclia

Dimineaţa lui 6 August, e senină şi liniştită. E parcă un balsam de pace Dumnezeiască ce se revarsă peste întreaga fire în această zi a ...»Schimbării la faţă«, strecurând şi'n sufletele noastre încredere şi dor de viaţă paşnică. Nu se mai aud nici tunurile bolşevice, cari au vărsat câteva zile prăpăd şi distrugere pe pământul Basarabiei eliberate. Şi nu se mai aude nici urletul avioanelor noastre, cari au atacat continu bateriile ruseşti ce trăgeau până aproape de noi.

Am lăsat în această zi mai multă libertate plotonului. Câţiva ostaşi s'au dus la râşniţe să facă făină, căci porumb căpătau îndeajuns dela gospodari, însă făină nu se găsea nicăeri, căci bolşevicii avuseseră grija să ardă morile. Deasemeni se mai găseau : ceva ouă, puţin lapte şi foarte rar brânză.

Zilele următoare, am făcut program obişnuit, în jurul Ermocliei, iar complectaşii veniţi dela garnizoană pentru a umple golurile companiilor, au făcut trageri de instrucţie. Sâmbătă seara, 9 August, svon de plecare în direcţia Tighina—Tiraspol. Ostaşii sunt din nou îngrijoraţi !... Toţi întreabă, — pe oricine le iese în cale : ...»Mai sunt Ruşi în apropiere de Nistru ?... Ce fac Ruşii«...?... şi câte de astea. Mai ales, erau asaltaţi cu astfel de întrebări, Basarabenii cari veneau în convoae nesfârşite, fugiţi dela munca colhozurilor

ori poate chiar dezertaţi din armată. Sunt sdrenţăroşi, netunşi, nespălaţi şi sfârşiţi de oboseală. Mulţi dintre ei făcuseră greşala că se ataşaseră sincer ideeii comunise şi iată că ...»raiul bolşevic« îi transformase numai în câtva timp, în adevărate mumii umblătoare. Ziua de Duminecă 10 August, era aşteptată de toţi cu multă nerăbdare, întrucât fiecare dorea să guste puţin din libertate, — şi mulţi poate doreau să-şi mai pună sufletul în comuniune cu Dumnezeirea, — prin mergerea la biserică, — mai ales că, numai datorită puterii ocrotitoare a Divinităţii, obţinusem victoriile precedente. Dar... iată minunea!... Şi 'n această zi, avem program de instrucţie şi încă prelungit cu o oră pentru după masă. Ce înseamnează asta?... Curând însă aflăm că s'a luat această măsură, tocmai pentru ca ostaşii să fie ţinuţi grupaţi, căci altfel se împrăştiau prin sat şi făceau diferite necazuri bieţilor săteni şi aşa destul de necăjiţi.

Noaptea a dat o ploae straşnică, — cu fulgere iuţi şi vijelii repezi, — care a desfundat tot glodul Basarabean. (Ce triste şi greoae sunt aceste locuri când plouă)!... Ziua următoare, n'am putut ieşi la câmp din cauza noroiului, mai ales că burniţa mărunt a vreme de toamnă. (Ostaşii glumeau pe socoteala asta, spunând: ...»Iată că Dumnezeu ne-a făcut dreptate, dându-ne azi o... sărbătoare în locul celei de eri«.

Zilele se scurg una după alta, liniştite şi aproape cu veselie. Cei ce sosesc zilnic de peste Nistru ne aduc veşti îmbucurătoare: ...»Ruşii fug în debandadă, iar ai noştri îi urmăresc cu cavaleria, cu motorizatele şi cu aviaţia«.

Plecăm la Antonești

In seara zilei de 14 August, ne-am pus în marş către comuna Antonești, situată la o distanță de 32 Km. Sud-Est de Ermoclia. In drum, pela orele 12 noaptea, am întâlnit şi batalionul de marş, care venise şi el tot pentru înlocuirea pierderilor ce avusesem până aci. Pe măsură ce ne apropiam de Antoneşti, se auzeau şi tunurile tot mai deslușit, căci dincolo, peste Nistru, trupele noastre făceau presiuni continui către Odesa. Aviația noastră, lucra de câteva zile în mod considerabil. Nici noaptea nu se odihneau bravii noştri sburători.

Ii vedeam cum trec prin clarul strălucitor al stelelor, către liniile duşmane. Insăşi aparatele lor, păreau stele călătoare, căci se observa numai becul ce-l purtau aprins în partea dinapoi.

In acest marş, — pentru prima oară până acum, — m'am simțit bolnav şi slăbit, dar n'am pierdut buna dispoziție, pe care trebuia s'o mențin în mijlocul plotonului. Am ajuns în Antoneşti în dimineața de Sf-ta Marie Mare. Comuna e aşezată la poalele unui deal, cu o coamă mult alungită, ceeace-i dă o înfăţişare plăcută. Majoritatea gospodăriilor, sunt însă murdare şi sărăcăcioase. Nici sătenii nu se prezintă mai bine în această privință. Nici în această zi de sărbătoare, nu vezi pe nimeni spălat sau primenit. Deşi clopotele

dela biserică sunau chemător, totuşi, foarte puţini gospodari s'au învrednicit să asiste la serviciul divin. Ce repede se îndobitoceşte omul şi ce repede uită el pe Dumnezeu!...

Un an de regim comunist, fusese suficient pentru sătenii din Antoneşti, ca să-i îndepărteze de biserică. Şi cât de frumos se înălţa acest locaş în mijlocul satului. Gândul mi-a sburat către locurile copilăriei mele, către oamenii de acolo, cu obiceiurile şi datinele lor.

Cu câtă cucernicie se serbează această sărbătoare acolo!... De câte ori nu o sărbătorisem şi eu acolo, exagerând adesea buna dispoziţie, inerentă în asemenea împrejurări. Peste noapte, am rămas tot în Antoneşti, dormind într'o grădină sub cerul liber, ce părea liniştit şi solemn. Stelele parcă îşi încetaseră şi ele uşoara lor tremurare. Se împlineau în noaptea aceasta, — la cântatul dintâiu al cocoşilor, — 25 de ani dela intrarea noastră în răsboiul din 1916, şi cerul se pregătise poate înadins, să serbeze maiestos şi serafic această comemorare. Desigur că în ţară se vor fi ţinut cuvântări şi se vor fi scris entuziaste articole la gazetă. Noi eram însă atât de departe de toate acestea!... Cât de pretenţioasă e istoria!... Ea se înfăptueşte şi se scrie cu sacrificiul sângeros al atâtor luptători. Şi... se vede că fiecărei generaţii îi e dat să-şi poarte calvarul şi să dea tributul respectiv de sânge. Acum 25 de ani purta răsboiul tată-meu, iar de data asta îl poartă fiul. Peste alţi 25 de ani, ce-i va fi dat să îndure generaţia următoare?...

Cât de rea este omenirea!... Ea nu ştie să se folosească de toate bunătăţile, pe cari Dumnezeu i le-a hărăzit din plin. Nu e păcat să arunci tineretul pradă oţelului ucigător al tunului sau avionului?... Oare, dreptate în lume şi ordine între popoare, nu se

poate pune decât secerând sute de mii de vieţi?... Dacă la baza organizării politice şi sociale a fiecărui popor, ar sta învăţăturile Mântuitorului, cu siguranţă că multe vărsări de sânge ar fi înlăturate.

Dar ce vorbesc eu?... Păi acesta-i tocmai răsboiul care se duce împotriva plutocraţiei Iudeo-Britanice, care acaparând toate bogăţiile acestui pământ, a constrâns atâtea naţiuni să ducă viaţă de câine rătăcit; şi acesta mai e şi răsboiul purtat împotriva barbariei comuniste, care, într'un moment de nebunie păgână, a încercat să scoată pe Dumnezeu din sufletele credincioşilor şi a făcut din casa Domnului... grajd de vite. E deci un răsboiu ...»sfânt«, pentru reabilitarea credinţei creştine şi pentru desrobirea atâtor milioane de oameni, de sub cisma călăului roşu dela Kremlin. In acest caz, răsboiul nu este numai o necesitate ci şi o imperioasă poruncă a bisericii creştine!... Cu aceste gânduri, — ce alunecau în starea de semisomn în care mă găseam, — cu uşurinţă dela o extremă la alta, am adormit. In vis, am văzut sora şi soţia cari mă vizitau într'o cameră unde şedeam lungit pe un pat alb. Ce semnificaţie va avea acest vis?...

Inainte... tot mai înainte... peste Nistru

In după amiaza zilei de 16 August, am plecat către locul unde bubuiau tunurile, iar la ora 9.30 seara, am trecut Nistrul pela punctul Corcmaz. In drum, soldaţii spuneau: ...»Să mai tragem un chiot, cât suntem încă pe pământul României«, sau ...»Acesta e ultimul repaos şi ultima masă, ce luăm pe meleagurile noastre«...

Trecând Nistrul, cred că fiecare a înălţat în gând o rugăciune către cel A-tot-Puternic. Eu însu-mi am trecut podul cu capul descoperit, în semn de respect pentru rugăciunea ce o rosteam atunci, făcând cruci aproape vizibile.

Imediat ce trecem podul, intrăm intr'un hăţiş de trestii şi păpuriş, sălcii şi arini, prin care bălţile şi meandrele Nistrului se plimbă agale. Stoluri întregi de raţe, gâşte şi încă 2—3 soiuri de paseri sălbatece necunoscute, se plimbă în voe pe apă până aproape de noi.

E patria lor aci, şi poate că nimeni nu le-a turburat încă liniştea prin aceste locuri. Şoşeaua e o cărărue îngustă, cu aşternut mâlos, iar de-o parte şi de alta a ei, se întind mlaştini şi bălţi până la mari depărtări. E de mirare cum de s'a putut construi această potecă, prin locuri pline cu apă. Nu departe de primul pod, urmează altul şi altul şi altul, până

numeri 17 la rând, iar pentru a le trece pe toate, îţi trebuie 2 ore de marş.

Cum or fi putut ostaşii noştri să disloce pe bolşevici din asemenea poziţii?... Podurile sunt slabe. Intocmite la repezeală de pionerii noştri, se leagănă cu multă uşurinţă, chiar la trecerea unui singur cal pe ele. Deaceea caii cu materialele trebuiesc trecuţi... prin flanc.

Sunt lucrate din scânduri de brad, ce se sprijină pe butuci de salcie sau plop, ori pe butoae ancorate. (Podurile de până aci, fuseseră distruse de bolşevici în întregime, vrând poate ca prin asta să rupă orice legătură cu apusul civilizat al Europei).

...Suntem pe pământul Ucrainei...

La ora 10, în ziua de 17 August, ajungem în comuna Iasca, prima pe care o întâlnim în cale pe pământul Ucrainei. Oamenii ne primesc binevoitori şi ne întâmpină cu apă, fructe şi pâine. Sunt aici şi câţiva Ruşi, dar majoritatea sunt Români. Când îi întrebi, ei răspund cu mândrie: ...»Noi suntem Moldoveni«... Vorbesc bine româneşte, de parcă veacurile de asuprire streină, nu ar fi avut nici o înrâurire asupra lor. Ce admirabil popor, şi câtă vitalitate păstrează în el!... Iată o bătrână cu poala plină de mere. In ochii ei, îngropaţi în increţiturile feţii, strălucesc două picături de lacrămi, cari se preling repede şi cad la picioarele ei, ca două bobiţe de ceară topită. Mă apropii să iau un măr. Imi întinde plină de satisfacţie 4—5 bucăţi şi 'n înecatul plânsului, abia reuşeşte să pronunţe: ...»Bine că v'a adus Dumnezeu... maică«... Sărmana de ea!... Ce urare Creştinească şi românească!...

După atâtea amaruri îndurate în cursul vieţii, ea tot îşi mai aduce aminte de... Dumnezeu şi de vorba Românească. Imi vine s'o îmbrăţişez. Parcă ar fi vorbit maică-mea din fundul Mehedinţilor. Iau fructele şi, — mişcat de comportarea bătrânei, nu pot rosti nici o vorbă. Am cantonat în ziua aceea într'un colhoz de meri, la nord de Iasca.

Către liniile de bătae

Seara, la orele 9, plecăm spre poziţie. Ostaşii îşi făceau ultimele pregătiri, ca înaintea ceasului din urmă. Unii îşi prindeau cocarda cu No. matricol la gât sau la buzunarul bluzei, iar alţii îşi puneau prin sacul cu merinde ori prin mască, diferite hârtii şi acte, după cari să poată fi uşor identificaţi în caz că s'ar prăpădi.

Imi arunc privirea şi văd scrise următoarele rânduri pe o fotografie: ...»Eu, sergentul Mucenic Nic. din com. Tismana—Gorj, — dacă voiu cădea în luptă, rog pe cei ce mă vor găsi, să trimită această fotografie acas, pentruca să fie ca suvenire, iar numele meu să poată fi săpat pe monumentul ce se va ridica în centrul satului«...

Rândurile mă înduioşează... Ele îmi amintesc mirosul greu al cadavrelor de acum 30 de zile. Imi ridic privirea şi o arunc aşa vag în necunoscut. Pe boltă, s'au aprins primele stele. Cu siguranţă că peste câtva timp va răsări şi steaua sergentului Mucenic...

Plecăm însfârşit pe poziţie. Stepele Ucrainei sunt de un întins cu o regularitate ce te oboseşte. Cât vezi cu ochii, numai câmpie... vorba aceia ...»ca masa«. Şi ce pământ bogat!... E mult prea bogat pentru ca să mai fi avut nevoe şi de îngrăşământul sângelui românesc. (Dar hidra comunistă va trebui distrusă în mod definitiv, ori în ce unghere va căuta să se ascundă). Păcat că zeci şi sute de hectare sunt lăsate aşa de pârloagă. Intinsul acesta fără acoperiri, e mult dăunător operaţiilor infanteriei, căci poate fi descoperită cu uşurinţă.

Ne-am fixat pe poziţie, după o insesizabilă cută de teren, unde am rămas până la ora 11 din ziua următoare. Dimineaţa acestei zile, a fost mult turburată de intensa activitate a aviaţiei roşii, — care venea şi ataca îndrăsneţ, scoborându-se până la 2—3 sute de metri şi mitraliind rândurile noastre. Dar totdeauna, ne alegeam numai cu teama, — întrucât, deşi vedeam multe, treabă nu făceau niciodată. (Când şi când, ne bombardau şi cu... afişe în care ne spuneau că... »ei ne iubesc« şi că nu trebuie să... luptăm împotriva lor).

Dar nici aviaţia noastră nu se lăsa mai prejos. Riposta cu îndârjire, pătrunzând adânc în dispozitivul inamic. Către ora 11, e rănit căpitanul Moldoveanu, dela compania cercetare. (Este acelaş ofiţer, care cu un an şi ceva în urmă, fusese instructor şi profesor la şcoala de elevi T. R. în corp. Şi pe câmpul de luptă, — ca şi'n orele de lecţiuni, se arătase a fi vrednic şi brav ostaş).

După ora 12, ne-am deplasat cu aproape 3 Km. mai înainte, într'o adevărată pădure de porumbi, iar de acolo continuăm marşul către poziţie. Parcurgem imense terenuri cultivate cu meiu ori dughie şi începem să urcăm o uşoară cută de teren. (Suntem în după amiaza zilei de 18 August).

Satul din stânga, — deşi frontul era la 7—8 Km., — nu era încă ocupat de trupele noastre. Majoritatea batalionului, urcase cota şi se eşalonase din nou pe o pustietate de stepă. Subsemnatul, fiind cu plotonul în rezerva batalionului, rămăsesem mai în urmă. Deodată, din liziera satului, vedem că se scoboară o grupă de Ruşi, cari se fixează sub nişte pomi şi încep să ne bată cu brandt-urile şi mitralierele.

In graba de a căuta un adăpost, găsesc o scobitură lăsată de şenilele unui tanc. Câteva lopeţi de

pământ şi... adăpostul fu gata. Şuerau gloanţele şi se întreceau cu urletul uşor al brandt-urilor, cari ne căutau mereu. Imi vine în gând să pun mitralierele în bătae. N'aveam să fac însă nimic, contra unui inamic care era bine îngropat în pământ.

Peste câteva minute, Serg. T. R. Popa Vasile, — încheetorul meu, strigă disperat şi-mi spune că 'n spatele nostru, Ruşii aranjează alte brandt-uri. După ce stărui să văd dacă e sigur pe ceeace spune, ordon unei grupe să tragă o rafală scurtă în direcţia aceea. Câteva vijelii şi toţi cei ce urcau către noi, erau cu burta la pământ. Fuseseră loviţi?... Nu!... Se trântiseră jos de groaza. Erau... sanitarii noştri!...

Prinsei momentul când Ruşii, — cei veritabili din stânga, — mai slăbiseră puţin focul şi luai măsura ca plotonul să iese din această zonă periculoasă, făcând salturi om cu om. Am reuşit să scap întreg plotonul. Din grupul de comandă al batalionului fusese omorât sergentul Balinton, căruia un proectil de brandt îi sdrobise ambele picioare, — pe când se trudea să dea îngrijire la alţi 2 camarazi răniţi. Peste noapte, rămânem în spatele regimentului Mihaiu Viteazul pe care aveam să-l depăşim.

Am dormit pe poziţia pe care cu o zi înainte, fuseseră atacuri grele. Mulţimea cadavrelor şi materialelor aruncate, arătau acest lucru. Setea mă tortura îngrozitor!... Intr'un adăpost rusesc, — părăsit probabil în grabă, — găsesc un bidon cu apă. Fară să mai ţin seamă că ar putea fi otrăvit, îl golesc în întregime.

Necesitatea fiziologică, învinsese puterea raţiunii!... Seara, abia am putut adormi. Vântul, care adia din când în când, aducea miros greu de cadavre intrate în putrefacţie.

Iar ne încleştăm cu bolşevicii...

In ziua urmatoare, 19 August, am depăşit Reg. Mihai Viteazul, intrând noi în acţiune. Deacum, grija trebuia să fie şi mai mare, căci dintr'un moment în altul, puteam fi atacaţi de bolşevicii cari se ascundeau prin sate. (Dealtfel fiecare sat al Ucrainei, fusese organizat ca o cazemată).

In ziua aceasta, am mers circa 16 – 18 Km., fără să intâlnim nimic. Ostaşii făceau glume, spunând: ...He... heii... abia au auzit muscalii că vine 17 Inf., — cel dela Ţiganca şi Hârtoape, — şi au luat-o la fugă!«... Noaptea, am dormit în marginea unei porumbişte. Totul părea plin de linişte. Doar tunurile, — în depărtare, — vorbeau în limba lor. Dimineaţa, puţin cam sgribuliţi, — căci e frig noaptea în stepele acestea, — pornim mai departe.

Aviaţia inamică, ne strică din când în când rândurile, silindu-ne să ne risipim prin desişul culturilor. Către seară, ne oprim pe o pantă mult alungită, pe care suntem hotărâţi să cantonăm. Nu apucăm însă să ne fixăm bine pe teren şi iată că pe şoseaua ce străbate creasta din faţa, apar două maşini complect acoperite cu porumb. In urma lor circa 50-60 de ostaşi se strecoară încet, încet, încercând să rămână nevăzuţi. Le urmărim cu atenţie. Unii îşi cu părerea că sunt blindate ruseşti, capturate de trupele cari operează în dreapta noastră. Alţii, aruncă afirmaţia că

sunt tancuri. Deodată, — la auzul acestei afirmaţii, — întregul batalion e străbătut de un fior de groază.

Dar maşinile nu ne dau mult timp de gândit. Un foc ucigător porneşte din cele 4 mitraliere ce erau instalate pe numitele maşini. Tot batalionul e cu capul la pământ. Mitralierele noastre răspund vijelios. Tunurile anti-car şi brandt-urile intră şi ele în funcţiune, trăgând în cele 2 blindate ruseşti. Maşinile dau înapoi şi se ascund într'un lan de floarea soarelui. Apare apoi la creastă un ostaş care strigă: ...»Nu trageţi fraţilor, că suntem Români«.

Batalionul lasă armele jos şi priveşte consternat şi oarecum bucuros. Nu credeam însă pe deantregul în sinceritatea acestei afirmaţii.

Câţiva din ostaşi se pregătesc să meargă acolo pentru a lua legătura cu ei. Cineva strigă: ...»Să nu meargă nimeni dela noi acolo, ci să trimită ei aici, pentru legătură«... Maşinile apar din nou la creastă şi din nou deschid un foc năprasnic. Punem din nou mâna pe arme şi-i respingem pentru a doua oară. Se înserase deabinelea. Ostaşii făceau ultimele amenajări la adăposturi şi discutau cele întâmplate cu puţin înainte, — acţiune, — în care nu pierdusem decât 1 mort şi 5 răniţi.

...„Reghiment, pentru asalt năvăliţi... uriii"...

Pela ora 10 seara, liniştea se lăsase aproape complect în poziţia noastră. Un întuneric gros acoperea totul. Dela creasta cu... pricina, auzim deodată o comandă scurtă: ...»reghiment, pentru asalt năvăliţi... uriii, uriii«..., — strigăt sălbatec, — şi o ploae de gloanţe se aruncă iarăşi peste noi. (Cel ce dăduse comanda, era probabil vreun ofiţer jidov, care avusese grija să denumească unitatea lui... »reghiment«, probabil pentru a băga groaza înoi, cari nu eram decât un batalion). Armele noastre intră imediat în acţiune, dovedindu-şi încă odată puterea lor combativă. Aproape o oră a durat răpăiala aceasta groasnică. Mitralierele noastre au reuşit să facă un baraj prin care nici... »pasărea măiastră« nu ar fi putut trece. Prăpădul focului era atât de ucigator, încât ne înspăimânta şi pe noi, cei ce deslănţuisem barajul. In întuneric, nu se vedeau decât scăpărările dela gura armelor, cari trăgeau cu sete. Ruşii fură din nou respinşi şi de data asta în mod definitiv, pe această poziţie. Toată noaptea a fost însă neliniştită de pocnetul santinelor şi pândarilor noştri.

Ziua următoare, — 21 August, — continuăm înaintarea. Când am trecut peste locurile de unde încercaseră bolşevicii în ajun să ne atace, — de 3 ori, — am văzut efectul focului nostru care-şi nimerise ţinta cu precizie. Ici un mort, colo altul, dincolo doi dorm pereche, apoi altul şi altul, iar către flancul stâng al... morţilor, îşi dăduse sufletul un locotenent bolşevic. Era poate tocmai cel ce dăduse comanda cu ...»reghimentul« şi strigase cel dintâiu ...»uriii«.

Până sub nasul bolşevicilor...

Înaintarea noastră, — necunoscând bine situaţia, — ne vârâm până sub nasul bolşevicilor, la circa 400 m. cel mult, de poziţia inamică. Nu primim nici un foc. Aveau probabil intenţia să ne prindă în capcană, lăsându-ne să ne vârâm complect în poziţia lor. Ajunşi însă la distanţa amintită, — fără să bănuim că avem în faţă inamic, — ne-am oprit pentru orientare şi pentru a stabili legătura cu vecinii. Cum au băgat de seamă că ne oprim şi intrăm în dispozitiv, au şi deschis focul în noi.

A durat acest duel, — nu prea dens, — de artilerie, brandt-uri şi infanterie, aproape o oră şi jumătate. Către ora 3 p. m., focul lor se înteţeşte groaznic şi tot odată vedem armatele roşii pornind atac. Artileria nu mai putea interveni, căci eram prea apropiaţi unii de alţii. Tunurile cu tragere directă şi brandt-urile însă, trăgeau de zor. Noi îi primim la început cu focuri de puşcă şi puşcă mitralieră, cari nu sinchisesc pe atacatori. S'au apropiat la 300 de m. şi continuă să vină în pas viu. Armele lor automate trag vijelios, încercând să ne ţină cu capul la pământ. Deschidem şi noi focul deodată cu toate mitralierele.

Tragem câte o bandă şi ne oprim pentru a observa efectul. Bolşevicii însă nu se opresc. Vin mereu, arătându-se mult mai dârji decât îi cunoscusem până aci. Au ajuns la 200 m. la 150 m. şi tot înaintează, încercând să-şi facă protecţia, pe după nişte stoguri

de grâu. Sunt nebuni?... Vin orbeşte în snopul mitralierelor?... Deschidem foc intens şi continu, trăgând aproape întreaga muniţie ce aveam asupra noastră. Totuşi, Ruşii nu dau îndărăt. Au ajuns la 80—100 de metri. Flancurile companiilor de puşcaşi, cari încadrau mitralierele, se răsfrâng şi ne lasă descoperiţi. Muniţia e pe sfârşite!... Intră panica în ostaşi. Câţiva, mai slabi de înger, încep să plângă văicărindu-se că ...»o să fim luaţi prizonieri... că ne omoară Ruşii«... etc. Bolşevicii au ajuns la 60—80 m. Grenadele lor explodează lângă mitraliere. Momentul e grav!... Hotărâm să ne retragem. Demontăm în grabă mitralierele. Ţevile sunt atât de încintate, încât trăgătorii se aleg cu plăgi de arsuri la mâini.

Ne-am retras circa 150—200 m., unde punem din nou în bătae, hotărâţi să tragem până la ultimul cartuş. Companiile de puşcaşi se întorc şi ele, pun puştile mitraliere în bătae şi pregătesc grenadele. Lupta se înteţeşte. Muniţia mitralierelor e terminată. Acum, pornim noi la contra-atac. Servanţii mitralierelor pun mâna pe arme şi pe grenade, pe cari le iau dela puşcaşi. Ne ridicăm hotărâţi şi pornim vijelioşi cu un ...»ura« sguduitor, în întâmpinarea inamicului. Am ajuns la aruncarea grenadei. Incleştarea e groaznică. Grenadele explodează înfiorător!... E un fum şi un vaer care te înspăimântă. Nimeni nu se mai gândeşte decât la câştigarea bătăliei. Vitejii noştri ostaşi, au ajuns piept la piept cu sălbatecii lui Stalin. Rândurile se amestecă. Bolşevicii ridică mâinile în sus, în semn de predare, însă fiecare ţine ascunsă o grenadă pe mâneca bluzei, vrând să ţi-o arunce în cap, când te vei duce să-l faci prizonier.

Ostaşii noştrii prind repede acest truc bolşevic şi lupta devine necruţătoare. Cei ce scăpaseră de mi-

tralierele noastre, sunt uciși de furia grenadelor. Abia 15 reușesc să cadă prizonieri, aruncând până și hainele de pe ei. După aproape 3 ore de aspră încleștare cu moartea și cu un inamic sălbatec și îndobitocit rezultatul era cu totul în favoarea noastră. Batalionul avea 3 morți, 5 dispăruți și 37 de răniți. (O bună parte din morții noștri, fuseseră numai răniți, însă neputându-se retrage, au fost străpunși de baionetele rusești, vrând poate să le imprime prin spate, doctrina călăului Stalin).

De partea lor zăceau 65 de morți, 21 grav răniți și 15 prizonieri. Din cei ce se porniseră la atac, puțini reușiseră să se înapoieze, retrăgându-se plini de groază. Am pătruns în poziția inamică, unde am dat peste nenumărate sticle de băuturi spirtoase, al căror conținut fusese deșertat, doar cu câteva ore mai înainte. Acum ne explicăm noi, de ce veneau Rușii orbi în gura mitralierei.

In drum spre poziția inamică, un rănit Rus, îmi cere, — prin semne, — apă. Ii dau din puținul ce mai aveam și-l întreb răstit: ...»De ce ești comunist?... De ce lupți pentru bolșevici«... El bâiguie ceva în limba lui și face cu degetul semne de protest. Desface apoi întăritura dela cingătoarea pantalonilor și scoate de acolo o cruciuliță frumoasă, pe care mi-o arată. Se închină apoi și sărută cruciulița, pe care o ținea ca pe un obiect furat.

Gestul mă înduioșează!... Va să zică... nu toți Rușii s'au alăturat sincer ideilor bolșevice!... Mai păstrează, — măcar unii dintre ei, — pe Dumnezeu în inimă?... Atunci căderea lui Stalin e sigură și definitivă!... Regimul comunist va rămâne în istorie ca o experiență macabră, făcută pe spatele atâtor milioane de credincioși. După ce am observat poziția

inamică, ne-am retras iarăşi pe linia noastră, întrucât nu sosiseră rezervele cari să ne întărească.

In drumul de reîntoarcere către poziţie, ne trezim cu o bombă rusească de mare calibru, care cade în mijlocul plotonului I de mitraliere. O bună parte din ploton e decimată. Sublocotenentul Marta, e grav rănit. Pe aproape de locul exploziei eram şi eu, împreună cu sublocotenentul C. Nu ne atinsese pe nici unul nimic. Fusesem doar acoperiţi cu brazde de pământ şi cu mari ciosvârtii de carne, aruncate din trupurile sfărâmate ale ostaşilor din plotonul I.

Detunătura puternică, ne asurzize şi ne zăpăcise parcă, iar fumul şi praful ne învăluise ca într'un zăbranic al morţii. Ieşim cu greu de sub brazdele de pământ şi de sub bucăţile de trupuri, — ai căror muşchi încă se mai contractau, — şi căutăm să ne îndepărtăm de acest loc... blestemat. Incă înainte de a exploda bomba, observasem la sublocotenentul C. şi la locotenentul Găbureanu, o turburare nervoasă. După explozie, C. a deraiat deabinelea!... Figura i se crispase oribil, privirea îi era turbure şi nedefinită, iar corpul întreg îi tremura în sguduiri nervoase. Agita într'una lopata în vânt şi striga ...»Aşa compania VII... Bravo... Inainte copii«... Apoi, în spasmuri de frică, devenea deodată îngrijorat ...«Ruşii... Uite Ruşii... poc, poc, poc, poc... poc... bum... bum«... şi zicând acestea, ochea pe deget, ca şi când ar fi tras cu arma, sau făcea gestul căderii obuzului. A fost luat de un sanitar şi transportat în urmă.

Seara, ne-am retras în apropiere de postul de comandă al Batalionului, unde ni s'a adus hrana. Bucuria mare, a fost însă sosirea sacalei cu apă, care ne-a potolit setea. (Pe pustiurile acestea ale Ucrainei, abia din noapte în noapte puteam să avem câte un

bidon cu apă. Tot restul zilei, ni se usca gura şi ni se pârleau buzele de sete. Dimineaţa, scuturam roua de pe iarbă, ca să ne udăm puţin buzele, iar când ploua, întindeam foaia de cort, pentru a se strânge apă. Insă, fiindcă foaia de cort era tăvălită prin gropi şi târâtă prin tot felul de burueni, apa ce se strângea pe ea, era nesuferit de amară).

La masă, eram mai puţini. Căzuseră câţiva morţi şi mulţi răniţi. In jurul postului de comandă, se văitau răniţii şi vaetul lor se aşternea ca un linţoliu lugubru peste restul batalionului, care era obosit şi îngrijorat. Am mers apoi pe poziţie, — puţin mai în urmă decât fusesem în ajun. In gropi umede, — căci plouase niţel, — săpate la repezeală, mai mult am tremurat decât am dormit.

Ziua următoare, 22 August, a fost puţin mai liniştită. Batalionul nostru n'a mai încercat nici o acţiune. In stânga şi'n dreapta noastră însă, — unde erau unităţi din divizia de gardă, se observa intensă activitate de poziţie. Către ora 12, Ruşii pornesc la atac. Se văd cum apar de după creastă valuri, valuri. Mitralierele noastre intră în funcţiune. Brandt-urile şi artileria uşoară, trag şi ele necruţător. Loviturile nimeresc în plin !...

După o oră şi jumătate dela începerea atacului, bolşevicii sunt puşi pe fugă. Restul zilei, a trecut în focuri rari de infanterie, întrerupte din când în când de câte o răbufnitură aspră de bombă.

..."Sosi și ziua... blestemată!"...

In dimineața zilei de 23 August, — zi de mari evenimente pentru subsemnatul, — Batalionul a împins patrule cu mult înainte, cari să observe dacă nu cumva s'au retras Rușii din poziția pe care le-o cucerisem în seara zilei de 21 August. Bolșevicii se îngropaseră și camuflaseră admirabil. Patrulele nu i-au obsbervat, așa încât Batalionul a pornit fără teamă, înainte.

Nu se observa nimic, nu se auzea nici un foc, încât puteai să juri că terenul e pustiu. Când am ajuns însă la 150—200 m. de poziția inamică, un potop de foc s'a abătut ca din senin asupra noastră. Ne-am trântit imediat la pământ, răspândindu-ne în formație de luptă. Dar nu puteam rămâne aci, căci eram prea aproape de Ruși și n'aveam nici un fel de adăpost. Inapoi, nu mai puteam da, cu nici un chip. Deci, prin salturi îndrăsnețe, — om cu om, — am început să ne vârâm mereu pe Ruși, până ce aceștia, — ca la comandă, — au părăsit deodată poziția, fixându-se pe o alta, bine defilată după o creastă, la circa 4—500 de m. de poziția părăsită. Și aci, — ca și peste tot unde fuseseră respinși, — am găsit o mulțime de arme de toate felurile, cum și mult material de războiu, aruncat de groaza baionetei și grenadei Românești.

Urmă apoi un violent schimb de focuri și brandt-

uri. Şuerau gloanţele din toate părţile, iară dum-dum-urile ruseşti explodau în jurul nostru, încât aveai impresia că trag dela spate. (Un fior de teamă străbătu batalionul, când văzurăm că din spate înaintau circa 20-30 de bolşevici. Dar aceştia erau... inofensivi. Ei veneau să se... predea). Numai pitpalacul lui Brătescu-Voineşti, nu lua seama la toată grozăvia ce se petrecea în jurul său. Il auzeam clar, cum striga mereu: ...»pitpalac... pitpalac«... Işi chema poate puii, ori vrea poate să ne arate câtă linişte şi armonie e în natură şi câtă pace ar fi în omenire, fără născocirile diavoleşti ale omului.

Sub răpăiala gloanţelor, făceam amenajări adăposturilor, întorcându-le poziţia către foştii ocupanţi. Către ora 3 p. m., focul mai slăbeşte niţel. Culcat în adăpost, mă fură somnul şi adorm ca 5—6 minute. Visez că mă găseam într'o prăvălie, de unde cumpăr tot felul de ace de cusut. Mă deştept speriat!... Mă uit în jur şi văd că toţi sunt la posturile lor. Pela ora 4, se observă o mişcare în poziţia inamicului şi un freamăt de nelinişte şi încordare trece prin rândurile noastre. Pândarii împinşi înainte pentru a observa intenţiile inamicului, ne aduc vestea că în fund, se grupează tancuri ruseşti cari se pregătesc de atac. Focul devine groaznic. Armele automate, brandt-urile de toate calibrele, tunurile uşoare şi artileria grea, se întreceau în răbufniturile lor înspăimântătoare. Nu odată ni s'a întâmplat, ca mitralierele să ne fie date peste cap, de explozia obuzelor!... Puteam să-mi dau acum seama de prezenţa ...»golului de luptă«... când nu se mai aude nimic, nu se mai vede nimic, când tot câmpul e plin de gloanţe şi obuze, cari varsă prăpăd şi moarte. Ruşii pornesc la contra-atac, susţinuţi de un foc dens, cum şi de tancuri şi maşini blindate.

Încleştarea devine teribilă. Focul nostru se concentrează în special asupra blindatelor. Unitatea din stânga noastră, cedează puţin câte puţin, lăsându-ne flancul descoperit. Prin această spărtură a flancului, apare deodată, — într'o şarjă nebună, — cavaleria rusă. Panica intră repede în rândurile noastre. E prima dată când facem cunoştiinţă cu... cavaleria. Jumătate din armele noastre fac front către cavalerie, iar restul continuă să tragă în atacatorii din faţă.

Strânşi între două focuri, — presaţi şi din flanc şi din faţă, — batalionul nostru trebue să se retragă. La început, retragerea ia aspectul unei adevărate fugi desordonate. Focul dens al Ruşilor, cade ca grindina asupra noastră, mai ales că noi tragem acum focuri izolate, slobozite şi acelea în graba retragerii. Locotenentul Branghină, — un ofiţer de mare nădejde, — mă întreabă dacă pot pune vreo mitralieră în bătae. Ii răspund că am pierderi serioase, iar cei teferi sunt amestecaţi prin unităţile de puşcaşi. In acest timp, cineva strigă la mine: »Domnule comandant, mitraliera II din grupa I, rămase pe poziţie. Servanţii morţi şi răniţi«.

Mă opresc şi mă uit înapoi, şezând puţin aplecat, cu lopata fixată în dreptul inimii. Nu eram prea departe de mitralieră. Dintr'un salt bun, aş fi fost lângă ea. Mă uit să găsesc un ostaş de nădejde, care să mă însoţească, dar nu aflu. Companiile se amestecaseră deabinelea, iar plotoanele se desmembraseră complect. Mă hotărăsc atunci să mă înapoez singur şi să iau numai ...»propriu zisa«. N'apucai să termin acest plan, — care de altfel se făcuse fulgerător, — când deodată mă pomeni isbit în cap, atât de puternic, încât casca fu aruncată aproape la 2 m., iar eu mă prăbuşii grămadă, de parcă aş fi fost trăsnit.

Mă lovise un glonţ de puşcă mitralieră, din rândurile cavaleriei bolşevice. Isbitura fusese groasnică!... Casca găurită, îşi aruncase ţăndările lovindu-mă în ureche, în umăr şi în faţă. Placa cu cifrul regal sărise şi ea de parcă ar fi fost ştearsă cu o pilă uriaşă. Toată jumătatea stângă a capului, îmi era amorţită de n'o mai simţeam. După un răgaz de câteva secunde, mă ridicai într'o rână şi dusei mâna la cap. Simţi sângele cald ce ţâşnea cu putere şi un moment avusei impresia că tot capul mi-e sdrobit de un proectil de brandt. La gândul acesta, puterile mi-se sleiră iarăşi şi din nou căzui la pământ, având viziunea grozavă a sfârşitului. Intr'o clipită îmi fulgeră prin minte familia, prietenii, părinţii, locurile copilăriei mele, — toate rămase acum atât de departe, — şi-o nostalgie amară se'nfiripă în adâncul sufletului, la gândul că sunt sortit să mor în pustiurile Ucrainei.

După alte câteva secunde, mă ridicai din nou şi privii cu groază împrejur. Batalionul se retrăsese aproape în întregime. (Mulţi dintre ostaşii noştri, — mi-au spus-o mai târziu, — trecuseră peste mine ca peste un butuc. M'au crezut mort, văzându-mă întins cu faţa la pământ şi cu capul plin de sânge). Din urmă, veneau ruşii cu blindatele, iar din flanc înainta cavaleria în formaţie de atac. Gândul că peste câteva minute aş putea fi străpuns de baionetele bolşevice, îmi dădu puteri nebănuite. Adunai repede lucrurile ce mi se risipiseră împrejur şi o luai la fugă, ţinând palma stângă în semn de protecţie la cap.

Gloanţele încă şuerau ucigător, dar nu mai aveam putere să mă feresc de ele. Pe un rănit, îl ocroteşte Dumnezeu!... După o fugă de 2—3 sute de metri, cad istovit după o uşoară cută de teren. Scot briceagul şi sfâşii cămaşa pentru a înjgheba un bandaj. Il

pun la repezeală la cap şi pornesc mai departe, urcând o costişă. Ruşii ne urmăreau dârji. Peste alte 3—4 sute de metri, scap într'un lan de floarea soarelui, unde găsesc un sanitar. Il rog să mă panseze. Abia îndrăsneşte să-mi pună bandajul, de furia gloanţelor. Cămaşa îmi era scoarţă de sânge, iar şiroaele se prelingeau până în bocanci, închegându-se pe bluză, pe pantaloni, peste tot.

Pornesc apoi mai departe, cu sângele oarecum oprit de bandajul făcut la repezeală. In acest timp, batalionul ajunsese şi se fixase pe poziţie. Mitralierele şi puştile noastre mitraliere, intraseră din nou în funcţiune. Cavaleria rusă începu să-şi rărească rândurile. Caii se prăvăleau sub atacatori, iar maşinile blindate fuseseră şi ele oprite de brandt-urile şi artileria noastră. Bravii noştri ostaşi, — deşi cu rândurile mult rărite, — ies din adăposturi şi pornesc la contra-atac. Aviaţia şi artileria bolşevică, băteau cu înverşunare poziţia eoastră.

Totuşi, soarta acestui formidabil atac rusesc, fusese pecetluită, iniţiativa şi superioritatea focului, era acum de partea noastră, mai ales că sosiseră şi bravii noştri aviatori, cari reuşesc în câteva minute, să ne scoată de sub îndrăsneţele atacuri ale... »corbilor sovietici«. Mă depărtasem mult de linia de bătae. Ieşisem complect de sub focurile infanteriei inamice. Artileria bolşevică, încă trăgea, căutând rezervele cum şi bateriile noastre cari le făceau mult necaz. Ajung la postul de prim ajutor al regimentului, unde sunt pansat din nou.

Pe drumul reîntoarcerii...

De aci plecăm cu maşina la ambulanţa divizionară în com. Vasilievca. După o zi şi jumătate de şedere aci, suntem trimişi la un spital în com. Saltz, — un sat nemţesc, undeva prin Ucraina, — însă nu avem loc şi suntem îndreptaţi la Tiraspol. Aci suntem internaţi în spitalul Crucii Roşii No. 2. (Un cuvânt de laudă pentru activitatea plină de grijă a Crucii Roşii). Rămân, — împreună cu alţi camarazi, — în Tiraspol 2 zile. Plecăm apoi la Tighina. Când am trecut peste Nistru înapoi, am mulţumit din adâncul sufletului, puterii nevăzute a Dumnezeirii, — care-mi ajutase să mă înapoez... »cu bine«, căci rana ce aveam, nu prezenta nici un pericol de agravare. (Se vede că rugăciunea pe care o rostisem la trecerea Nistrului, — pela punctul Corcmaz, — fusese ascultată). La Tighina, suntem îmbarcaţi la tren în seara zilei de 26 August şi plecăm către interiorul ţării. Prutul, care numai cu două luni şi ceva în urmă era... »hotar« despărţitor de neam şi ţară, mi s'a părut că e în... centrul ţării, căci de data asta, era atât de departe de... front. Când am trecut peste el, am simţit aceeaşi bucurie, de parcă aş fi trecut peste... Motrul meu în Mehedinţi.

Pe tot parcursul drumului nostru de... reîntoarcere, am fost foarte bine primiţi. Cei rămaşi acas, dovedeau astfel că ştiu să cinstească jertfa noastră de sânge, făcută pentru ţară şi onoarea naţiunii. In dimineaţa zilei de 29 Aug., debarcăm în Craiova, unde suntem internaţi în spital. Vă închipuiţi cu câtă bucurie am călcat pe pământul... vechilor bani ai Craiovei,

după aproape 3 luni de peregrinări şi lupte continui, duse prin stuhărişurile Prutului şi Nistrului şi prin pustiurile Ucrainei.

Brava unitate din care fac parte rămăsese mai departe pe câmpul de luptă, pentru ca să poarte biruinţa până la faimoasa fortăreaţă Dalnik, cheia de boltă a apărării Odesei.

In spital fiind, — pe când cercetam anunţurile mortuare într'un ziar, — privirea îmi căzu deodată pe o figură şi un nume cunoscut. Era maiorul Pleşan Petru, ostaş distins, cu calităţi superioare, care căzuse eroic în fruntea batalionului din care făceam şi eu parte.

Tot aci aflu şi de moartea bunului căpitan Meţianu Nic. care deşi avea braţul străpuns de un glonte încă dela Ţiganca, refuzase să fie evacuat în spital. Cu astfel de ofiţeri, neamul acesta nu va pieri niciodată, ori câte piedeci i s'ar pune în cale.

Aici, povestirea mea se termină!... Viaţa de spital, între vaetele răniţilor de tot felul şi între gemetele celor ce-şi dădeau ultimul pic de viaţă, se scurge monotonă, fără interes şi fără palpitaţiile frontului.

Termin aceste însemnări cu o rugăciune: ...»Doamne Dumnezeule... dă puteri de biruinţă armatelor creştine, să înfrângă şi să distrugă barbaria comunistă care a batjocorit Sfintele Tale Altare şi pângărit crucea pe care Tu Te-ai sacrificat pentru mântuirea omenirii. Toarnă puteri de biruinţă şi jertfă în sufletul acestui popor Român şi întinde mâna Ta ocrotitoare asupra destinului său.

Aşa să ne ajuţi Doamne!«...

10 Ianuarie 1942. *Isverna-Mehedinţi.*

Post scriptum...

După ieşirea din spital, în urma unei permisii de 6 zile m'am prezentat la regiment în garnizoană, de unde am fost trimis în delegaţie cu un detaşament de complectaşi la partea activă, care se găsea în faţa Dalnikului. Când am trecut iarăşi peste locul pe unde purtasem luptele în cari căzusem rănit, trupul îmi era sguduit de un tremur de groază. Am întâlnit iarăşi camarazii cari scăpaseră şi cari mai purtaseră încă grele atacuri dela plecarea mea de acolo.

Comanda batalionului operativ, — căci atât mai rămăsese din tot regimentul, — o avea acum căpitanul Popescu C. S. Ioan, care în scurt timp, reuşise să câştige încrederea superiorilor şi stima subalternilor, prin acţiunile îndrăsneţe şi pline de tact strategic pe care le-a întreprins cu unitatea.

Ostaşii erau însă obosiţi!... Doar sufletul lor mare şi ochii lor de vultur, îţi mai arătau pe vrednicii luptători cari băgaseră groaza în bolşevici. Insuşi colonelul Nichita, era de nerecunoscut; plin de praf şi noroiu, cu faţa suptă şi buzele sângerânde adânc crăpate, biciuite de urgia vântului de stepă, făcea impresia unui luptător aproape istovit. Trupele noastre se pregăteau pentru asaltul decisiv al blestematei Odese. Nu mult după aceea, regimentul îşi lua drumul către garnizoană, unde venea pentru odihnă şi refacere. La sosirea în garnizoană, populaţia lugojană

a dat dovadă de un înalt spirit de patriotism şi înţelegere prin impunătoarea primire pe care a făcut-o regimentului. Ca în zilele de mari săvârşiri naţionale, toate străzile erau înţesate de mulţime, peste care fluturau sute de drapele. Entuziasmul era de nedescris!... Luptătorii erau îmbrăţişaţi şi serviţi cu bunătăţi, iar buchetele de flori se aşterneau grămezi înaintea lor, întocmai ca la biblica intrare a Domnului in Ierusalim. Cei din ţară, — cari şi ei participă la lupta frontului intern, — dovedeau astfel cu prisosinţă că ştiu să cinstească pe cei ce purtaseră biruinţa pe frontul extern, până departe în răsărit.

Şi acum... dacă cerinţele naţionale vor impune ca unitatea noastră să poarte o noua campanie în actualul conflict internaţional, sunt sigur că ostaşii acestui regiment se vor purta tot atât de brav, menţinându-se la înălţimea înaintaşilor, iar subsemnatul, mă voiu trudi să scriu o nouă carte, mai mare şi poate... mai frumoasă decât aceasta.

CUPRINSUL:

Prețul: Lei 75.—